

T.C

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**MÜZİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DÜŞÜNME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ
(Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)**

Yasin YILDIZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Duygu ULUSOY YILMAZ

Sivas, 2018

**MÜZİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DÜŞÜNME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ
(Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)**

Yasin YILDIZ

**Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Güzel Sanatlar Eğitimi Ana
Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Duygu ULUSOY YILMAZ

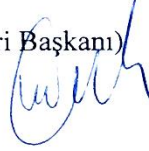
Sivas, 2018

KABUL VE ONAY

Yasin YILDIZ'ın hazırlamış olduğu “Müzik Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)” başlıklı bu çalışma, 02.05.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, “Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı”nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Mustafa Hilmi BULUT

(Jüri Başkanı)

Dr.Öğr.Üyesi Duygu ULUSOY YILMAZ

(Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Gamze KÖPRÜLÜ

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../

Doç.Dr.Hakan KOÇ

Enstitü Müdürü

ETİKSÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../.../2018

Yasin YILDIZ

ÖZET

YILDIZ, Yasin “Müzik Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2018.

Bu araştırmanın amacı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim görmekte olan Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin belirlenmesi ve ortaya çıkan sonuçların çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören toplam 100 öğrenciden elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri, Müzik öğretmen adaylarının bazı kişisel özelliklerini tespit etmek için hazırlanan kişisel bilgi formu ile yaratıcı düşünme düzeylerini saptamak için Whetton ve Cameron tarafından geliştirilen Aksoy (2004) tarafından “Ne Kadar Yaratıcısınız?” olarak Türkçeye uyarlanan yaratıcılık ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Yaratıcılık ölçeğinde 39 tane likert tipi bir tanede kategorik olmak üzere toplam 40 madde yer almaktadır. Buna rağmen 40. soru dereceleme ölçeği şeklinde değildir. Bu soruda yaratıcılıkla ilgili 54 adet sıfat verilmiştir. Ölçekte yer alan likert dereceleme ölçeğindeki 39 maddenin güvenilirlik kat sayısı Cronbach Alfa; .94 olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler, SPSS 24 istatistik paket program aracılığıyla değerlendirilmiş ve çözümlenmeleri yapılmıştır.

Araştırma sonucunda Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri ile cinsiyet, mezun olukları orta öğretim kurumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimi, lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumları, farklı türde çalgı çalma sayısı, kitap ve gazete okuma aralığı, bulmaca çözme devamlılığı, eğlence, tartışma programı, bilgi yarışması, belgesel ve dizi film izleme sıklığı, ailenin aylık toplam gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu, baba meslek grubu, ailede müzikle ilgilenen kişilerin varlığı gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Düşünme, Yaratıcılık, Yaratıcı Düşünme, Yaratıcı Düşünme Becerisi, Müzik Öğretmen adayı*

ABSTRACT

YILDIZ, Yasin "Investigation of Creative Thinking Skills of Music Teacher Candidates" Master Thesis, Sivas, 2018.

The aim of this study is to determine creative thinking skills of candidate music teachers studying at Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Fine Arts Department, Music Teaching Department and to examine the results in terms of several variables.

This study, based on a surveying model, was performed in a total of 100 students studying in department of music teaching, faculty of Fine Arts Education, at Cumhuriyet University in 2017-2018 academic year. The data were obtained by using a personal information form prepared to determine some demographic characteristics of the music teacher candidates and the creative thinking levels using the creativity scale developed by Whetton and Cameron and first adapted into Turkish by Aksoy (2004) titled as "How Creative Are You?". There are 39 in Likert type and one categorical item, totalling 40 items in the questionnaire. However, the 40th question is not in the form of Likert scale. In this question, 54 adjectives related to creativity were given. Cronbach Alfa reliability coefficient of 39 items on the Likert scale included in the study was found as .94. The data were evaluated by SPSS 24 statistical package program and analyzed.

It was found that there was no statistically significant relationship between music teacher candidates' creative thinking skills and several variables including gender, graduated high schools, secondary education institutions, city/town where they lived before undergraduate education, whether or not they were studying music other than undergraduate education, number of different types of musical instrument played, frequency of reading book and newspaper, habit of solving puzzles/crosswords, frequency of watching entertainment, discussion programs, documentaries and series , monthly total income of the family, education level of the parents, father's occupational group, presence of people interested in music in the family.

Keywords: *Thinking, Creativity, Creative Thinking, Creative Thinking Skills, Music Teacher Candidate*

ÖNSÖZ

Günümüzde çağdaş ülkeler, ekonomik, sosyal, kültürel, sanatsal alanda, bireysel ve toplumsal kalkınmayı sağlayabilmek için eğitim programları hazırlarken, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözüme gibi üst düzey düşünme becerilerine sahip bireylerin eğitim kurumları içerisinde yetiştirilmesini amaç edinir. Bu süreç içerisinde yaratıcı düşünme becerisinin öğrencilere kazandırılabilmesi ve öğrencilerin var olan yaratıcılık becerilerinin geliştirilebilmesi için, eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerisine sahip olan ve bu beceriyi derslerinde etkin bir şekilde kullanabilme yeteneği edinmiş bireyler olması gerekir.

Bu araştırmada, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerini belirlemek ve bu becerileri etkileyen değişkenleri saptamak amaçlanmıştır. Ayrıca, konuyla ilgili alan yazın taramasına bağlı olarak, düşünme, düşünme becerileri, yaratıcılık, yaratıcı düşünme, yaratıcı düşünme becerileri ve ilgili alanları kapsamlı olarak ele alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular var olan çalışma sonuçlarıyla karşılaştırılarak çeşitli öneriler getirilmiştir.

Araştırma sürecinde bilgi, tecrübe ve önerileriyle bana ışık tutan, yol gösteren değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Duygu ULUSOY YILMAZ' a, "Yaratıcılık Ölçeği" ni kullanmam için gerekli izni sağlayan, Doç. Dr. Bülent AKSOY' a, araştırmanın istatistiksel veri analizini yapmamda bana yardımcı olan, Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gonca USTA ve öğretmen arkadaşım Sezen GÜLEÇ' e, anket uygulama sürecinde yöneltilen anket sorularını içtenlikle yanıtlayan kıymetli Müzik öğretmen adaylarına, iş ve eğitim hayatımda benden sabrını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Özden YILDIZ' a, araştırma sürecinde birlikte geçireceğimiz oyun zamanlarından çaldığım biricik kızım Arya' ya, son olarak da bugünlere gelmemde maddi ve manevi varlığıyla her zaman yanımda olan canım anneme teşekkürlerimi sunarım.

Yasin YILDIZ
SİVAS, 2018

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

KABUL ONAY

ETİKSÖZÜ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I..... 1

1.GİRİŞ..... 1

1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	4
1.4. Araştırmanın Amacı	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	7
1.6. Sayıtlılar	8
1.7. Sınırlılıklar	9
1.8. Tanımlar	9
1.8.1. Yaratıcılık.....	9
1.8.2. Düşünme.....	9
1.8.3. Yaratıcı Düşünme.....	9

BÖLÜM II..... 11

ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR..... 11

2.1. Düşünme	11
2.2. Düşünme Becerileri	12
2.2.1. Eleştirel Düşünme	13
2.2.2. Yansıtıcı Düşünme	14

2.2.3. Problem Çözme	15
2.2.4. Yaratıcı Düşünme ve Yaratıcılık	17
2.3. Yaratıcı Düşünme Süreci	19
2.4. Yaratıcı Düşünme Aşamaları	20
2.5. Yaratıcı Düşünme Türleri	22
2.6. Yaratıcılığı Etkileyen Faktörler	23
2.7. Yaratıcılığın Gelişmesi Önündeki Engeller	25
2.8. Yaratıcı Kişilik Özellikleri.....	28
2.9. Yaratıcılık ve Eğitim.....	32
2.9.1. Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi	34
2.9.2. Yaratıcılık ve Müzik Eğitimi	35
2.10. Yaratıcılık ve Öğretim Yöntemleri	35
2.10.1. Yaratıcı Drama	36
2.10.2. Beyin Fırtınası.....	36
2.10.3. Gösteri (Demonstrasyon)	36
2.10.4. Analoji.....	36
2.10.5. Altı Şapkalı Düşünme	36
2.11. İlgili Araştırmalar	37
BÖLÜM III.....	41
3.YÖNTEM	41
3.1. Araştırma Yöntemi.....	41
3.2. Araştırma Modeli	41
3.3. Evren	41
3.4. Veri Toplama Araçları	50
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	50
3.4.2. Yaratıcılık Ölçeği	51
3.5. Verilerin Analizi.....	52
BÖLÜM IV.....	54
BULGULAR VE YORUM.....	54
4.1. Birinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	54
4.2. İkinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	55

4.3. Üçüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	55
4.4. Dördüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	56
4.5. Beşinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	56
4.6. Altıncı Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	57
4.7. Yedinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	57
4.8. Sekizinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	58
4.9. Dokuzuncu Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.10. Onuncu Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.11. On birinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
4.12. On ikinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
4.13. On üçüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	61
4.14. On dördüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	61
4.15. On beşinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	62
4.16. On altıncı Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	63
4.17. On yedinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	63
4.18. On sekizinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	64
4.19. On dokuzuncu Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	64
4.20. Yirminci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	65
4.21. Yirmi birinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	65
BÖLÜM V	67
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	67
5.1. Sonuç	67
5.2. Öneriler	74
KAYNAKÇA	76
EKLER	82
EK:1 Kişisel Bilgiler Formu	82
EK:2 Yaratıcılık Ölçeği (Ne Kadar Yaratıcısınız?).....	84
EK:3 Yaratıcılık Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Puan Değerleri	87
EK:4 Yaratıcılık Ölçeği (Ne Kadar Yaratıcısınız?) Kullanım İzin Belgesi.....	88

TABLULAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa No
Tablo 1. Düşünme Türleri ve Becerileri	13
Tablo 2. Yazarlara Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları – I.....	20
Tablo 3. Yazarlara Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları – II.....	21
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımları	42
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Ortaöğretim Programına Göre Dağılımları.....	42
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Dağılımları.....	43
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımları	43
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımları	44
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Baba Meslek Durumuna Göre Dağılımları	44
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Aylık Toplam Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları	45
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitimi Dışında Müzik Eğitimi Alıp Almama Durumlarına Göre Dağılımları	45
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Çaldıkları Çalgı Sayısı Durumuna Göre Dağılımları	45
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Aralığına Göre Dağılımları	46
Tablo 14. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Gazete Okuma Aralığına Göre Dağılımları	46
Tablo 15. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Bulmaca Çözme Aralığına Göre Dağılımları	47
Tablo 16. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Kültürel Etkinliklere Katılma Aralığına Göre Dağılımları	47

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Aralığına Göre Dağılımları	47
Tablo 18. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Eğlence Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları	48
Tablo 19. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Tartışma Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları	48
Tablo 20. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Bilgi Yarışması Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları	49
Tablo 21. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Belgesel Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları	49
Tablo 22. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Dizi Film İzleme Aralığına Göre Dağılımları	49
Tablo 23. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Ailelerinde Müzikle İlgilenen Var Mı? Varsa Ne Amaçla İlgili Olup Olmadığı Durumunu Gösteren Dağılımları	50
Tablo 24. Yaratıcılık Ölçeğinden Elde Edilen Toplam Puanlara Göre Yaratıcılık Düzeyini Gösteren Değer Aralıkları	52
Tablo 25. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri	54
Tablo 26. Uygulanan Yaratıcılık Testinden Elde Edilen Puanlara Göre Sahip Olunan Yaratıcılık Düzeyine İlişkin Dağılım	54
Tablo 27. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U- Testi Sonuçları	55
Tablo 28. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Mezun Oldukları Ortaöğretim Programına Göre Kruskal Wallis Testi sonuçları	55
Tablo 29. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	56
Tablo 30. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	56
Tablo 31. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	57
Tablo 32. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Babanın Meslek Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	58

Tablo 33. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	58
Tablo 34. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Lisans Eğitimi Dışında Müzik Eğitimi Alıp Almama Durumlarına Göre Mann Whitney U- Testi Sonuçları	59
Tablo 35. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Çaldıkları Çalgı Sayısına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	59
Tablo 36. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Kitap Okuma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	60
Tablo 37. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Gazete Okuma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	60
Tablo 38. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Bulmaca Çözme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	61
Tablo 39. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Kültürel Etkinliklere Katılma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	62
Tablo 40. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Spor Yapma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	62
Tablo 41. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Eğlence Programları İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	63
Tablo 42. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Tartışma Programları İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	63
Tablo 43. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Bilgi Yarışması Programları İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
Tablo 44. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Belgesel İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
Tablo 45. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Dizi Film İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis testi sonuçları.....	65
Tablo 46. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Ailelerinde Müzikle İlgilenen Var Mı? Varsa Ne Amaçla İlgili Olup Olmadığı Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa No
Şekil 1. Yaratıcılığı Engelleyen Kültürel Yargılar	26
Şekil 2. Yaratıcılık Güneşi.....	37

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Başlangıcı günümüzden milyonlarca yıl öncesine dayanan, insanlık tarihi içerisinde, insanların ilk atalarının ortaya çıkmasıyla birlikte, temelde araç ve gereç üretimiyle başlayan yaratıcılık süreci çağımızda inanılması güç boyutlara ulaşmış durumdadır. İnsanlar, kendilerini diğer canlılardan ayıran en önemli özellik olan düşünme yeteneğine ilaveten zamanla çeşitli üst düzey düşünme becerileri de kazanarak, avcılık ve toplayıcılık kültüründen tarım kültürüne, tarım kültüründen de sanayi kültürüne doğru bir üretim ve geçiş süreci yaşamıştır. Günümüzde ise bu süreç daha hızlı ve etkili bir şekilde devam etmektedir.

Çağlar boyunca insanlar tarafından edinilen bilgi birikiminin nitelik kazanma süreci, bu bilgilerin disiplinler arası işlenerek bir bütünü oluşturmasıyla sürekli olarak devam etmektedir. Bu kazanımlar insanlar tarafından bilim, teknoloji ve sanat alanında ortaya konulan yaratıcılık eseri somut ya da soyut ürünlerle benlik bulmakta, böylelikle insanların, toplumların ve uygarlıkların gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Toplumların ve insanlığın ilerlemesinde önemli yeri olan yaratıcılık, tüm bireylerde bulunan, yaşamın her evresinde varlık gösteren bir yeti, günlük yaşam döngüsünden, bilimsel araştırmalara kadar süregelen geniş bir yelpazeyi kapsayan süreçlerin tümü, bir davranış şeklidir (Argun, 2004: 5).

Bartlett (1958: 103) yaratıcılığı “Ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma” olarak açıklarken, Landau (1974: 10) “Daha önce kurulmamış ilişkiler arasında ilişkileri kurabilme, böylece yeni bir düşünce şeması içinde, yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşüncüler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisi” olarak tanımlamıştır.

Yaratıcılık basit tanımlamalarla açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgudur. Bu olgu, her türden iş ve uğraşın içerisinde bulunan, tüm zihinsel ve duyuşsal süreçlerde var olan bir durumdur. Yaratıcılık yalnızca sanat alanıyla ya da eğitimiyle ilişkilendirilen bir yeti değil, asıl olarak insan hayatının her aşamasında yer alan ana unsurdur (San, 1985: 9).

Düşünme ise genel olarak ayırma, birleştirme, karşılaştırmalar yapma, biçimleri ve bağlantıları algılama becerisidir. Diğer bir deyişle, zihnin izlenim, duyum ve

tasarımlardan bağımsız kendine özgü hali olarak da tanımlanabilir. (Türk Dil Kurumu, 2011: 743).

Düşünme yeteneğinin üst düzey becerilerinden bir tanesi de Yaratıcı düşünmedir. Rawlinson'a göre (1995: 20), "Yaratıcı düşünme, daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesnelere ya da düşünceler arasında ilişki kurulmasıdır." Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık aynı anlamı taşımasına rağmen eş değer olarak kullanılabilen iki ayrı olgu olarak kendini gösterir. Durum böyle de olsa yaratıcı düşünme yoğun olarak zihinsel etkinlikleri kapsar iken, yaratıcılık hem zihinsel hem de performansa yönelik etkinlikleri kapsamaktadır (Demirel, 2007: 168).

Tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere yaratıcılık, düşünme ve yaratıcı düşünme ile iç içe geçmiş terimler olmalarına rağmen asıl olarak birbirini tamamlayan farklı kavramlardır.

1.1. Problem Durumu

XX. yüzyıldan, XXI. yüzyıla geçiş süreciyle birlikte başlayan hızlı gelişmeler ve yenilikler tüm bireyleri etkisi altına almıştır. Bu zaman zarfında uluslararası rekabeti oluşturan temel öğe, ulusların yaratıcı, dinamik ve güçlü insan modeli oluşturma çabası olmuştur. Teknolojik gelişmelerin hızına uyum sağlayabilen, ileri görüşlü, çalışkan, kendisinin farkında olan, kendini ifade edebilen ve çevresel imkânlarla birlikte teknolojiyi üst düzeyde kullanabilen yaratıcı niteliklere sahip bireyler yetiştirilmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006).

Yetenekli, çok yönlü, vasıflı, karakterli bireyler yetiştirmeyi amaç edinen ve sürekli gelişme süreci içerisinde olan eğitimin önemi, rekabete dayalı küresel ekonomik sistemin hâkim olduğu günümüzde, nitelik sahibi bireyler yetiştirilmesi açısından artmıştır. Var olan düzende toplumların ilerleyebilmesinin en önemli şartı budur (Bonsting 1992: 67).

Eğitim yüzyıllar boyunca insanların üzerinde durduğu en temel problem olmuştur. Eğitimin şekillendirici niteliği eğiticiler ve eğitilenler arasında çeşitli ilişkilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Aksoy, 2004: 1).

Eğitim programları yaratıcı insan gücünü yetiştirmek için çok önemlidir. Teknoloji alanındaki yenilikler, eğitim programlarının sürekli olarak gözden geçirilmesini de gerekli kılmaktadır (Ömeroğlu ve Turla, 2001).

Yapılan araştırmalar bireylerin çok boyutlu, yansıtıcı, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri okullarda erken dönemden başlayarak daha kolay kazanabildiklerini göstermektedir. Eğitim sistemi, bireylerin yaratıcılık özelliklerini açığa çıkaracak aynı zamanda yaratıcı bireyler yetiştirilmesine olanak sağlayacak türde, zamanın gereksinimlerini karşılayacak şekilde oluşturulmalıdır (İşleyen ve Küçük , 2013).

En önemli öğrenme hedeflerinden bir tanesi çocukları yaratıcı olmaya teşvik etmektir. Bu hedefin gerçekleşmesi için öğretmenlerin yeteri kadar çaba göstermesi gerekmektedir. Yaratıcılık, bir toplumun kalkınmasında ve gelişmesinde ilk etkidir. Bunun sağlanabilmesi için öğretmenlerin yaratıcılığın ne anlama geldiğini ve nasıl geliştirileceğini kavramış olmaları ve hassasiyetle üzerinde durmaları şarttır (Özerbaş, 2011). Yaratıcı düşünme ve yaratıcı problem çözme zaman gerektiren bir süreçtir. Bu sebepten dolayı öğretmen, öğrenciler üstünde süre problemi oluşturmamalı ve aceleci davranmamalıdır. Hızlı çözümlerden kaçınıp, dikkatli ve çok seçenekli düşünmeye, yaratıcılığa özen göstermelidir. Öğrencilere analitik düşünceleri, problemlere farklı çözüm yöntemleri bulmaları için süre vermelidir. Öğretmen bir şey yaparken, bir problem çözerken kesinlikle tek yöntem belirlememeli çok yönlü çözüm şekillerini ifade edebilmelidir. Öğretmenin zihnindeki sonucu öğrencilerin bulmasına zorlamak yerine, onlara açık fikirli, farklı eğilimleri ve yaklaşımları kabul eden rol model kişi olmalıdır. Merak etmenin ve araştırmanın yaratıcılıkta çok önemli faktörler olduğunu öğrencilerine göstermelidir. Öğrencilerin sabit bir yöntemle, tek bir sonuca odaklanmalarının ve kısa zaman zarfında sonuca ulaşma arzularının önüne geçmelidir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Toplumda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, erken dönemde başlayan sürekli ve çağdaş bir eğitim sistemi ile mümkündür. Bu süreç içerisinde öğretmenlere düşen en büyük görev, doğrudan kendilerine ve öğrencilere, dolaylı olarak yaşadığı topluma ve çevreye çeşitli beceri ve niteliklerin kazandırılmasını sağlamaktır. Medeni toplumlarda öğretmenler sadece eğitim ve öğretimden sorumlu mekanik görevliler değil, ayrıca bulunduğu topluma ışık tutan rol model bireylerdir.

Sanat eğitiminin temel amaçlarından biri de, görmeyi, duymayı, hissetmeyi, tat almayı öğretmektir. Çevresini layıkıyla algılayıp onu şekillendirmeye yönelmek için gerekli olan ilk şart budur. San'ın da (1985: 17) ifade ettiği gibi sadece bakmak değil,

“görmek”, sadece işitmek değil, “duymak”, sadece ellerle hissetmek değil, “dokunulana duymak” yaratıcılık için gereken ilk basamaklardır.

Yaratıcılık niteliğine sahip bireylerin yetiştirilmesinde, müzik eğitimi sanat eğitiminin en önemli alanlarından birini oluşturur. Yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde büyük önemi olan müzik derslerinin, günümüzde etkisi araştırmalarla ispatlanmış modern müzik eğitimi yaklaşımlarıyla verilmesi gerekir (Bilen, 1999).

Müzik öğretmenlerinin etkin öğrenme alanları oluşturmaları, modern müzik eğitimi yaklaşımlarını doğru yöntem ve tekniklerle uygulayabilmelerine bağlıdır. Bunun gerçekleştirilebilmesi de öğretmenlerin yaratıcılığının en üst düzeyde geliştirebilecekleri eğitim ortamlarında yetişmesi ile mümkündür (Tekin Gürgen ve Bilen, 2005).

Tarih boyunca sanat ve yaratıcılık olgularının neredeyse eş anlamlı olarak kullanılacak seviyede iç içe geçmiş, birbirini besleyen ve tamamlayan kavramlar olması, herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bu gerçek yaratıcılıkta, sanatın en etkin ifade yöntemlerinden biri olan müzik ve müzik eğitiminin diğer disiplinlere göre ayrıcalığını ve önemini vurgular. Estetik kaygı ve düşünme anlayışıyla bireylerin yaratıcılık becerisi ve birikimini ortaya çıkararak, gelişmelerini amaç edinen eğitim anlayışı, müzik eğitimcilerinin en temel sorumluluklarından biridir.

Bu bilgiler doğrultusunda, geleceğin müzik öğretmenleri olmak üzere üniversitelerin fakültelerinde öğrenim gören müzik öğretmen adaylarının, yaratıcı düşünme becerilerinin hangi düzeyde olduğunu saptamak bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmada, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri, çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterir mi? sorusuna yanıt aranmıştır.

1.3. Alt Problemler

1.3.1. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri ne düzeydedir?

1.3.2. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.3. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri mezun oldukları ortaöğretim programına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.4. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.5. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.6. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.7. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri babanın mesleğine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.8. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri ailenin aylık toplam gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.9. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.10. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri çaldıkları çalgı sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.11. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri kitap okuma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.12. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri gazete okuma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.13. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri bulmaca çözme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.14. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri kültürel etkinliklere katılma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.15. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri spor yapma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.16. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri eğlence programları izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.17. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri tartışma programları izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.18. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri bilgi yarışması programları izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.19. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri belgesel izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.20. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri dizi film izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.3.21. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri ailede müzikle ilgilenen var mı? Varsa ne amaçla ilgili olup olmadığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan müzik öğretmen adayı öğrencilerin, yaratıcı düşünme becerilerini belirlemek ve ortaya çıkan sonuçları çeşitli değişkenler açısından incelemektir.

Bu kapsamda müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri belirlendikten sonra, adayların, sosyo-kültürel durumları, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel durumları esas alınarak aşağıda verilen değişkenler açısından karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu değişkenler cinsiyet, mezun olunan orta öğretim kurumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşanan yerleşim birimi, lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumu, farklı türde çalgı çalma sayısı, kitap ve gazete okuma devamlılığı, bulmaca çözme aralığı gibi faktörlerin yanı sıra eğlence programı, tartışma programı, bilgi yarışması, belgesel ve dizi film izleme sıklığı, ailenin aylık toplam gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu, baba meslek grubu ve ailede müzikle ilgilenen kişilerin varlığı gibi etkenleri içerir.

Bu çalışmada, müzik öğretmen adaylarına uygulanan *Yaratıcı Düşünme Ölçeği*'nin, adayların yaratıcı düşünme seviyelerini görerek kendilerini değerlendirmelerine, varsa kendilerini yetersiz buldukları alanları belirlemelerine

yardımcı olacağı düşünülür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, müzik eğitiminde karşılaşılan problemlerin çözümünde ve eğitimin niteliğinin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalarda, yaratıcı, yansıtıcı, eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerinin daha etkin bir şekilde kullanılması ve referans olarak kabul edilmesi amaçlanır. Ayrıca araştırmanın müzik öğretmeni yetiştiren eğitimcilerin öğrencilerine yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerisi kazandırmaları konusunda bir ön fikir vereceği düşünülür.

1.5. Araştırmanın Önemi

İnsanların bilgi birikimleri ve kültürel donanımları yaşamda karşılaştıkları basit sorunların çözümü için yeterli olsa da daha karmaşık sorunların çözümünde yetersiz kalabilir. Karmaşık sorunların çözümünün en kolay yolu bireylerdeki yaratıcı gücün ortaya çıkarılmasına ve geliştirilmesine bağlıdır.

Eğitimin en temel toplumsal hedefi, bireylerin yaşadığı ülkedeki problemleri algılama ve bu problemleri çözüme kavuşturma konusunda olabildiğince beceri geliştirmelerini sağlamaktır. Eğitimin bu işlevi, temel insan hakları açısından da önemli bir beklentidir. Öğrencilerin yaratıcılık becerisiyle yetiştirilmesi ve var olan becerilerin üst düzeyde geliştirilmesi, eğitimin en temel iki amacı arasında yer alır (Özden, 1997: 107-119).

Günümüzde bireylerin gündelik yaşam içinde sıkça karşılaştığı sorunların çözümünde yaratıcı düşünme büyük rol oynar. Bu sebeple yaratıcı düşünme becerisini sadece eğitimle ilişkilendirmek doğru bir yaklaşım olmayabilir. İnsana özgü olan bu beceri az ya da çok her bireyde doğuştan var olan bir özelliktir. Nitekim durum böyle olmasaydı bireylerde hiçbir şekilde bulunmayan bir yetinin eğitim aracılığıyla ya da başka yollarla açığa çıkarılmasından, geliştirilmesinden bahsedilemezdi.

XXI. yüzyılda araştıran, sorgulayan, eleştiren, özgün fikirler ve ürünler ortaya koyabilen, çok yönlü bakış açısına sahip nitelikli insan modellerinin yetiştirilebilmesi, toplumların kültür, bilim ve sanat adına çağın gerisinde kalmamasının gereği sayılabilir. Bu durum ancak üst düzey düşünme becerileri gelişmiş öğrenci profilleri ortaya koymakla sağlanabilir. Ayrıca üst düzey düşünme becerileri içerisinde yaratıcı düşünme becerisinin önemli bir yere sahip olduğunu unutmamak gerekir. Bu bakış açısıyla yapılandırılan bu çalışma, alana katkı sağlaması bakımından önem taşır.

Çocuklarda bebeklikten okul öncesi eğitim dönemine kadar geçen sürede, ailenin ve çevrenin katkısıyla gelişen keşfetme ve yaratıcılık süreci okul öncesi dönemde öğretmenin de sürece dahil olmasıyla birlikte önemli bir boyut kazanır. Artık çocuğun okul öncesi eğitim döneminde ve sonraki eğitim süreçlerinde yaratıcılığının geliştirilmesi için aile dışında en belirleyici kişi öğretmen olur. Öğretmenlerin yaratıcı bireyler yetiştirmesine olanak sağlayacak en belirleyici etken ise lisans öğrenimleri boyunca almış oldukları eğitim programlarının niteliğidir. Bu açıdan bakıldığı zaman öğretmenlerin kazanmış oldukları eğitim anlayışının, üst düzey düşünme becerileri ile ilgili ne kadar bilgi birikimine sahip olduklarının, ayrıca yaratıcı düşünme becerilerini alan derslerinde ne kadar etkin kullanabildiklerinin ortaya çıkarılması önemlidir.

Eflatun ve Aristo'dan bu yana düşünce üzerine birçok çalışma yapılmaktadır. Adı geçen düşünürler ve filozoflar, hayal kurma becerileri ile birlikte sezgilerini de kullanarak düşünceyi anlamlandırmaktaydılar. XXI. yüzyılın başlarına gelindiğinde öncelikle Dewey olmak üzere, çoğu düşünür, öne sürdükleri görüşlerde geleneksel sistemin tersine öğrenciyi odak noktasına alan sistemleri savunmuşlardır. Bu süreçle birlikte, öğrenci merkezli eğitim sistemini savunan yeni modeller, düşünceler, yöntemler, stratejiler ve teknikler öne sürmüştür. Bu değişim ve gelişmelere bağlı olarak Türkiye'de öğretmen adaylarının geleneksel sisteme göre eğitilmeleriyle ilgili tartışılmaya başlanmış ve sonrasında aday öğretmenlerin öğrenci merkezli eğitim yaklaşımlarını kazanması bir zorunluluk haline gelmiştir. Eğitim öğretim sisteminde öğrenci merkezli eğitimi uygulayacak olan öğretmen adaylarının bu modelleri öğrenmesi ve uygulaması gerekliliği kabul edilir (Güney, 2008: 40).

Yaratıcılığın en önemli gösterim alanını sanat dalları oluşturur. Müzik, bu sanat dalları içerisinde yer alır. Üniversitelerin eğitim fakültelerinde eğitim gören müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenerek sonuçların yorumlanması, bu araştırmanın önemini ortaya koyar.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan yaratıcılık ölçeğinin yaratıcı düşünme becerisini ölçtüğü kabul edilir.

2. Araştırmada müzik öğretmen adaylarına uygulanan yaratıcılık ölçeğine, katılımcıların doğru ve samimi bir şekilde cevap verdiği kabul edilir.

3. Araştırmaya katılan müzik öğretmen adaylarının kişisel bilgi formunu, gerçeği yansıtacak şekilde cevaplandıkları kabul edilir.

4. Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği kabul edilir.

5. Verilerin toplanmasında ve analizinde kullanılan yöntemlerin yapılan araştırmaya uygun olduğu kabul edilir.

1.7. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrenciler (100 öğrenci) ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma, Whetton ve Cameron (2002: 176) ‘un geliştirdiği orijinal ismi “How Creative Are You?” olan, Aksoy (2004) tarafından “Ne Kadar Yaratıcısınız?” şeklinde Türkçeye uyarlanan yaratıcılık ölçeği ile araştırmacının hazırladığı “Kişisel Bilgi Formu”ndan sağlanan verilerle sınırlıdır.

3. Araştırma 2017–2018 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

4. Araştırmada sağlanan veriler nicel veri elde etme yöntemleriyle sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

1.8.1. Yaratıcılık

Craft (2003)’a göre yaratıcılık, “kendini ifade etme, zeka ve hayal gücünü kullanma kapasitesidir. ” Yalnızca sanatla ilgili değil, insan yaşamı süresince devam etmekte olan bir beceridir.

1.8.2. Düşünme

“Düşünme, içinde bulunulan durumu anlayabilmek amacıyla yapılan aktif, amaca yönelik organize zihinsel süreçlere verilen addır” (Kurnaz, 2013: 2).

1.8.3. Yaratıcı Düşünme

Yaratıcı düşünme, kendi aralarında hiçbir bağlantı bulunmayan olaylar, nesnelere, düşünceler arasında ilişki kurma durumudur. Yaratıcı düşünme gerçekte var olan olaylardan ve fikirlerden başlar. Yaratıcı düşünme hayal gücünü etkin bir şekilde kullanmayı gerektirir ve kişiyi birçok doğru olabilme olasılığı bulunan çözüme cevaba ve fikre yönlendirir. Yaratıcı düşünme aşamaları; bilgi, beceri, değerler, tutumlar ve

bireysel özelliklerin birleşiminin zekanın boyutları üzerine temellenmesinden oluşur (Üstündağ, 2003: 79).

BÖLÜM II

ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Düşünme

Düşünme olgusu, günümüze kadar çeşitli bilim insanları tarafından, ayrı şekillerde incelenmiş olmakla birlikte, ilk olarak “Antik Çağ Yunan Felsefesi” içerisinde karşımıza çıkar. Düşünme eylemini saptamak, sınırlılık alanlarını belirlemek amacıyla günümüze kadar birçok tanımlar yapıldığı görülür. Örneğin, Aristoteles düşünmeyi, insanı hayvandan ayıran en belirgin özellik olarak ifade ederken, Descartes var olmak, Kant yargılamak, Locke ise ruhun kendine yoğunlaşarak kendi işlemleriyle ilgili bilgi toplaması olarak tanımlar (Öztürk, 2018).

Düşünme kavramı, Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğüne (1989: 83) göre, bir durumla ilgili sonuca varmak için akıl yürütmek, zihin yormak, muhakeme etmek, zihinden geçirmek ve fikir üretmek olarak yorumlanır. Nickerson’a göre ise (Nickerson, 1988) “düşünme, var olunan durumu anlamak için dinamik, hedefe odaklı ve sistematik şekilde gerçekleştirilen zihinsel süreçler ve işlemler bütünüdür.” Cüceloğlu (1995: 243-253)’na göre; Düşünme, içinde bulunulan durumu kavrayabilmek için gerçekleştirilen aktif, amaç odaklı zihinsel bir süreçtir.

Düşünce, düşünmenin bir ürünüdür ve yaşamın tüm alanında kullanılır. Bireylerin düşünme sürecini bilinçli bir şekilde yoğun olarak kullandıkları dört alan şöyle sıralanır;

1. Bir problemi çözme,
2. Belirli bir amacı gerçekleştirme,
3. Bilgi ve olaylara anlam kazandırma,
4. Karşılaştığımız bireyleri daha iyi tanıma

Düşünme, insanı diğer canlı varlıklardan ayıran zihnin bir fonksiyonu olarak belirlenir. Birçok farklı tanımla yapılan düşünmeyi tanımlamak için onun belli başlı bazı özelliklerinden yola çıkmak kolaylık sağlayacaktır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir;

1. Düşünme, insan çabasını belirli bir amaca ya da sonuca yöneltebilir.

2. Düşünme, insanın karşılaştığı güçlükleri ya da problemleri önceden tahmin etmesinde yardımcı olur. Onlara karşı hazırlıklı olmamızı sağlar. Çözümün daha kolay bulunmasını, olabilecekleri kestirmeyi ve uygun davranışta bulunmayı sağlayabilir.

3. Düşünme, kavramların oluşumunda ve gelişiminde, kavramların birey için anlam kazanmasında rol oynar. Düşünmenin gelişimi de kavramların zenginliği ve sağlamlığı ile yakından ilgilidir.

4. Düşünme, birey ve toplum için güvenilir ortamda yaşama olanaklarını sağlamada ve bu ortamın sürdürülmesinde rol oynar (Aybek, 2010: 3).

Düşünmeyi tanımlama çalışmalarında iki temel görüşün varlığı dikkat çeker. Birinci görüş düşünceyi bir ürün ya da sonuç olarak tanımlarken, ikinci görüştekiler düşünceyi süreç olarak tanımlamayı seçmişlerdir. Davranışçılar, düşünmeyi ürün olarak tanımlamışlar ve nesnel olarak incelenebileceğini savunmuşlardır. Düşünmeyi süreç olarak tanımlama konusunda, Gestaltçılar ve bilişsel yaklaşımı savunanların birçoğu aynı fikirde birleşmiştir. Burada süreç ve ürün, araç ve sonuca benzetilebilir. Düşünmeyi süreç olarak görenler, genellikle düşünmenin bileşenleri, yapısı, işleyişi yani aracın kendisiyle ve bu aracı iyileştirmeye ilgili olmuşlar; sonuca ya da istenilen sonucun elde edilmesi için uyarıcıların nasıl düzenleneceğine daha fazla önem verilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Düşünme ya da düşünmek kavramlarının tanımlanmasında ve çeşitli düşünme biçimlerini betimlemede de aynı ayırımla karşılaşmak mümkündür (Doğan, 2007: 167).

XX. yüzyılın başlangıcına kadar düşünmenin mantık bilgisine dayalı bir eylem olduğuna inanılmıştır. Düşünme yalnızca bir mantık işlemi olarak tanımlanmış, düşünmenin kişisel ya da durumla ilgili etmenler tarafından etkilenmeyeceği kabul edilmiştir. XX. yüzyılda ise düşünmeye yeni bir boyut kazandırılmıştır. Davranış kuramcıları düşünmenin öğrenme durumunun çıktısı ya da sonucu olduğunu, biliş kuramcıları ise öğrenme gibi bir iç süreç olduğunu öne sürmüşlerdir (Kaya, 1997: 6).

2.2. Düşünme Becerileri

Düşünme becerileri ile ilgili olarak alan yazın incelendiği zaman çok çeşitli sınıflamalarla karşılaşmaktadır. Kapsamlı bir alan yazına sahip olan üst düzey düşünme becerileri, Bloom' un bilişsel alan sınıflamasına bağlı olarak yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme gibi boyutlara odaklanmaktadır (Yen ve Halili, 2015).

Tablo 1. Düşünme Türleri ve Becerileri

Düşünme Türü	Amacı	Düşünme Becerileri
Eleştirel Düşünme	Karşıt durumları ya da fikirlerin açıklığını değerlendirmek	Durumun ya da fikrin tanımlanması, karşıt görüşlerin analizi, kanıtların değerlendirilmesi
Yaratıcı Düşünme	Yeni fikirler üretmek, yeni ürünler geliştirmek	Fikirlerin saptanması, sorunun yeniden yapılanması, olasılıkların belirlenmesi
Karar Verme	Bilgilendirilmiş bir karara ulaşmak	Var olan bilginin düşünülmesi, seçeneklerin tanımlanması ve kararın verilmesi
Problem Çözme	Bir soruna bir ya da birden fazla çözüm bulmak	Bir stratejinin tanımlanması, anlatılması, seçilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi

Kaynak: R. Bruning, G. Schraw ve R. Ronning, (1995; Akt. M.K. Demir: 2006)

Düşünme türleri, görüldüğü gibi çeşitli sınıflamalara karşımıza çıkar. Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, gibi süreçler birbirlerinden farklı olsa bile aynı zamanda birbirleriyle iç içe olan becerileridir. Örnek olarak; problem çözerken eleştirel düşünür, eleştirel düşünürken soru sorar, yaratıcı düşünürken problem çözeriz ya da karar verirken eleştirel düşünürüz. Bunlar gibi örnekleri artırmak olağandır. Çünkü her bir düşünme becerisinin bir diğer beceriden bağımsız olması mümkün değildir. Aksine hepsi birbirini tamamlayıcı niteliktedir. (Demir, 2006: 44)

2.2.1. Eleştirel Düşünme

İngilizcede karşılığı “critical” olan eleştirel kelimesi yargılama, ayırt etme ve değerlendirme anlamlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Yunanca “kritikos” terimden türetilen kelime, “criticus” olarak Latinceye geçmiş ve daha sonra farklı dillere yayılmıştır. Eleştirmek; “Bir düşünceyi, bir eseri, bir yargıyı inceleyerek doğruluk ya da yanlışlıklarını tenkit etmek” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2011: 787).

Kökeni Sokrates’e kadar dayanan eleştirel düşünme önceki zamanlarda, felsefe yoluyla davranışlarımıza rehberlik etmeyi amaç edinen mantıklı düşünme kavramı olarak anlaşılmaktaydı. Bazı zamanlarda olayların doğru şekilde tanımlanması olarak da kabul edilen eleştirel düşünme, sonraları kapsamlı bir şekilde tanımlanmaya

çalışılmıştır. Eleştirel düşünmenin incelenme alanını Psikoloji ve felsefe gibi iki köklü disiplin alanı oluşturmaktadır (Seferoğlu, 2006: 193-194).

1980'li yıllardan beri bilişsel ve davranışçı kuramları esas alan psikologlar ve eğitimcilerin eleştirel düşünmenin tanımlanmasına farklı açılardan yaklaşımlarının doğal bir sonucu olarak eleştirel düşünmeye ilişkin tanımlamaların alan yazında oldukça değişiklik ve çeşitlilik gösterdiği görülmektedir (Şahinel, 2002: 3).

Eleştirel düşünme, herhangi bir problemi sosyal, kültürel, aynı zamanda bilimsel standart ve ölçülere göre, tutarlılık ve geçerlilik yönünden yargılama ve değerlendirme sürecinde işe gösterilen tavır, bilgi ve beceri süreçlerinin tümüdür (Kazancı, 1989: 41).

Eleştirel düşünme, herhangi bir olay ya da düşünceyi sorgulamadan, değerlendirmeden kabul etmeyen bir düşünme biçimidir. Eleştirel düşünmeyi durumları, olguları ya da bulguları devamlı eleştirerek bu durumlar içerisinde yanlışlıklar bulmaya çalışmak olarak algılamak doğru bir tutum değildir. Eleştirel düşünme ile asıl anlatılmak istenen bize verilen bilgilerle ilgili olarak kesin bir kanıya varmadan önce çeşitli açıklamaların ve farklı çözüm yollarının da olabileceğini bilmektir. Eleştirel düşünme, tahmin yürütme, sorun çözme ve gerçekçi düşünmede olmazsa olmaz üst düzey bir düşünme şeklidir (Öztürk, 2006: 17-25).

2.2.2. Yansıtıcı Düşünme

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde, eğitim felsefesi, öğretme-öğrenme yaklaşım, yöntem ve tekniklerinde bilişsellik ön plandadır. Bilginin zihne yerleştirilmesi de yeterli kabul edilir. Öğrenen bireyin, bu yerleştirme sürecinin nasıl gerçekleştirdiğinin bilincinde olmasına büyük önem verilir. Öğrenen bireyin bilişsel süreçleri ve öğrenme yeterlilik ya da yetersizliklerinin bilincine varması içinde düşünmesi gerekir. Bu hedefe yönelik, düşünme biçimlerinden bir tanesi de yansıtıcı düşünmedir (Ünver , 2007: 137).

Yansıtıcı düşünme; bireylerin davranışları, tutumları, etraftan gözlemledikleri ve işittikleri üzerinde farkındalık sağlayıp, bu verileri analiz ederek içinde bulunduğu süreçte ve daha sonraki süreçlerde eylemlerini adlandırma ve iyileştirmeyi amaç edinen derinlemesine düşünme biçimidir (Efe, 2017: 12).

Örneğin, bir okuma eylemi sırasında bu bir makale okumakta olabilir roman okumakta eğer okuduğunuz kelimeleri ya da terimleri gözünüzde canlandırıp hissediyorsanız bu durum bazı yansıtılarda bulunduğunuzu göstermektedir. Farzedin,

Mısır tarihi ile ilgili bir paragraf içerisinde Mısır piramitlerini anlatan bir bölüm okuyorsunuz. O esnada piramitleri gözlerinizde canlandırıyorsanız, ya da çöl denildiği zaman o ortamdaki kumu ve sıcaklığı hissediyorsanız ya da Nil Nehri'nde bir gezinti yapıyor o suyun etraftaki yosunların kokusunu alabiliyorsanız yansıtıcı düşünme becerileri size uğramış demektir. Bu anlatıları yukarıda bahsedildiği şekliyle değil de, sadece taş, kum yığını, su, ırmak olarak algılıyorsanız, sıradan bir şekilde metin okuyorsunuz demektir ve bu da yansıtıcı düşünmeden uzak sözel bir düşünme modelinin temsilidir. (Güney, 2008: 34).

Çoğunluğunu yansıtıcı düşünen bireylerden oluşan bir toplumda yaşamının keyifli ve kolay olacağı nettir. Öz denetime sahip bireyler yaşadıkları toplum için daha fazla ürün ortaya koyabilir ve daha az problem çıkarabilir. Bu bireyler direk olarak kendilerinin, dolaylı olarak toplumun gelişimini amaç edinirler (Ünver , 2007: 138).

2.2.3. Problem Çözme

İnsanların, istenilen hedefe ulaşmak amacıyla topladığı varolan güçlerinin karşısına çıkan engele problem denir. Bir kişi belli bir amaca ya da anlayışa ulaşmak için gayret sarf ederken, bazı engellerle karşılaşılıyor ise, artık bu kişi için bir problem var demektir. Günlük yaşamda sık kullanılan kavramlardan biri problem kavramıdır. Bilhassa sosyal yaşantı içerisinde karşılaşılan sorunlar, sıkıntılar, güçlükler bu kavram ile ifade edilir. Eğitim alanıyla ilgili ise daha çok fizik, kimya ve matematik gibi bilimlerde verilen bazı değerlere bağlı kalarak sonucun sayısal olarak ifade edilmesi problem ve çözümü olarak belirtilir. Problemi sadece belli bilim dallarına ait bir durum olarak görmek doğru değildir (Aksoy, 2004: 22).

Genel olarak düşünme, belli bir problemin oluşması ile gerçekleşen, problemi ortadan kaldırmaya yönelik zihinsel bir süreçtir. Problem, bireyin günlük yaşantısında ya da iş hayatında amacına ulaşmasına engel olan bir kavramdır. Bireyin, problem çözme konusunda gösterdiği başarı, yaşantısı boyunca göstereceği başarı ile paralel olacaktır (Karadeniz, 2006: 39).

Sıklıkla kullanılan düşünme becerilerini geliştirmek için öncelikle problem çözme sürecini iyi anlamak gerekir. Problem çözme sürecinde öğrenciler var olan ve ihtiyaç duyulan bilgiyi; bir eylem planı oluşturmayı; eylemi yaparken kendilerini gözlemlemeyi; gerek gördüğü taktirde geriye dönüp eylem planlarını düzenlemeyi;

sonrasında ise sonucu değerlendirmeyi öğrenirler. Varılmak istenen nokta, bir problem çözmekten ziyade, problem çözüme sürecini kavramaktır. (Özden, 1997: 90)

Problem çözüme, bireyin karşısına çıkan soruna bir çözüm bulma isteğinden kaynaklanmaktayken, eleştirel düşünmede amaç probleme çözüm bulmak değil, bireyin yüz yüze geldiği olay ve düşünceleri olumlu ya da olumsuz yanları ile birlikte mantıklı bir şekilde değerlendirebilmektir (Karadeniz, 2006: 39).

İnsanların problem çözüme süreci ile ilgili düşünme eylemini gerçekleştirebilmesi için öncelikle problemin farkında olması şarttır. Böylelikle birey kendine bir amaç edinecek ve bu amaca ulaşmak için düşünme sürecini başlatacaktır. Fakat bu aşamadan sonra, bireyin amacına ulaşmak için kullandığı süreçler incelenebilir. Bu süreç, problem çözümedeki belli başlı basamakları, çözüme etkide bulunan bireysel etkenleri son olarak da muhakeme ve mantıksal düşünme süreçlerini kapsamaktadır (Kazancı, 1989: 27).

Bilim adamlarının bir çoğu problem çözümenin tanımı ile ilgili olarak ortak bir görüş etrafında toplanırlar. Bilimsel yöntem ile problem çözüme yöntemi aynı anlamda kullanılmaktadır. Böylelikle bilim insanları, yöntemin nasıl uygulanacağıyla ilgili olarak teorik söylemlerden farklı olarak bir şema önermektedirler. Johnson ve bazı psikoloğlar, problem çözümünde dört aşamadan bahsetmektedirler. Bu süreç; tanılama, üretme, kuluçka ve değerlendirme aşamaları olarak ifade edilir. İlk aşama olan tanılama sürecinde; problemi meydana getiren engeller ve olgular tanımlanmaya çalışılır. Üretim sürecinde problemin çözümü ile ilgili farklı çözüm yolları aramaya başlanır. Ortaya çıkan seçenekler uygulanır ve değerlendirilir. Çözüm gerektirmeyen uygulamalarda bir çeşit kuluçka evresine girilir. Problem için bir süre bir şey yapılmaz, bir süre sonra yeniden ele alınır. Tekrar değerlendirme yapılır.

Önemli düşünürlerin problem çözüme sürecini inceleyen Wallis, 1926'da belli ortak noktalar saptamış, bu ortak noktaları aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

1. Hazırlık,
2. Kuluçka,
3. Kavrayış ya da aydınlanma,
4. Değerlendirme ve düzeltme (Ata, 1998: 72)

İlk aşamada problemin nasıl olduğunun farkına varılır, gerekli bilgi ve materyal toplanır. İkinci aşamada çözülemeyen bir problem için belli bir süre bir şey yapılmadan

beklenir. Üçüncü aşamada bireyin zihninde aniden ve bütün olarak bir fikir belirir. Dördüncü aşama olan değerlendirme evresinde ise hipotezin gerçekten işeyip işlememe durumu sınıdır.

2.2.4. Yaratıcı Düşünme ve Yaratıcılık

XX. yüzyıldan bu yana bir çok bilim adamı yaratıcılık kavramını tanımlayabilmek için çok sayıda çalışma yapmasına rağmen ortak bir yaratıcılık tanımı üzerinde uzlaşmamışlardır. Fakat bu süreç içerisinde bilim insanlarındaki farklı bakış açılarının sağladığı çeşitlilik yaratıcılık tanımının geniş bir yelpazede ele alınmasına olanak sağlamıştır. Önceleri genellikle estetik alanla ilgili olarak kullanılan yaratıcılık kavramı, günümüzde bir yanında bilimin diğer yanında sanatın bulunduğu ortak bir payda olarak kabul edilir.

Batı dillerinde “Kreativitaet, creativity” kelimeleriyle karşılık bulan yaratıcılık kavramı, Latince “creare” kelimesinden gelir. Yaratmak, doğurmak, meydana getirmek anlamına gelen bu sözcük; dinamik, devingen bir süreci içerir (San, 1985: 9). Yaratmak kelimesinin Türkçe anlamı ise, uçurum anlamında kullanılan “yar” kelimesinden anlam genişlemesi sonucu “düzene koymak, var etmek” anlamına gelerek günümüzdeki kullanım şeklini almıştır (Eyuboğlu, 1991: 731).

Bireyin yaratması var olanın yeni uyum ve kombinasyonlarını ortaya çıkarması ya da değiştirmesiyle oluşur. Yaratıcılık olgusu, bireylerin bir şeylere karşı merak ve heyecan duymaları karşısında kendiliğinden oluşur. Bunlar öğrenilmiş davranışlar değildir. Bundan dolayı yaratıcılık kavramını çocuklarda gözlemek çok daha kolay olur. Küçük çocuklar doğuş itibariyle çevrelerine karşı aşırı ilgi ve merak duyarlar. Deneyerek, soru sorarak, araştırarak ve oyun oynayarak hayatı keşfetmeye çalışırlar. Bir düşünce biçimi olan yaratıcılık kavramı ile hayal gücü arasında önemli bir ilişki söz konusudur. Yaratıcılık tüm zihinsel ve duygusal süreçlerde, her türlü iş ve uğraşın içerisinde yer alan bir olgudur. Yaratıcı beceri insan hayatının ve gelişiminin tüm yönlerinin temelini oluşturur (Özden, 1997: 107-108).

Çok sayıda bilim insanı tarafından birçok farklı yaklaşımla tanımlanan yaratıcılık teriminin tanımlanma çeşitliliği de yaratıcı bir yaklaşımın sonucunu yansıtmaktadır. Yaratıcılığın çeşitli tanımları ve belirtilen kriterler yoluyla yaratıcılık kavramı hakkında görüş sahibi olmak mümkündür.

Boden (1994) yaratıcılığı, bireyin uzmanlar tarafından kabul gören bilimsel, estetik, sosyal ve teknik değeri olan yeni buluşlar, fikirler, sezgiler ya da ürünler ortaya koyması olarak ifade ederken, Shaw ve Runko (1994) yaratıcılığı, elde olan bilgilerin karışık olarak kullanılarak, farklı ve yeni ürünlerin ortaya çıkarılması olarak ifade eder. (Akt.Aksoy, 2004: 45).

Öztürk'e (2004: 78) göre yaratıcılık iki farklı şekilde tanımlanabilir. Bunlardan birincisi, kendisini gerçekleyen yaratıcılık yani yaratıcılığın tümünde bulunan ve temeli teşkil eden yaratıcı tutum ve davranış şekli, ikincisi ise özel ve dehalara özgü kabul edilen yaratıcılık şeklidir. Yaratıcılığı her zaman ve her yerde görmek olağandır. Bu kavram bazı zamanlar bilimde yeni bir keşif olarak, bazı zamanlar sanatta unutulmaz bir eser olarak karşımıza çıkarken bazen de yeni bir yemek tarifinde, bir bahçe düzenlemesinde ya da yeni bir oyuncak tasarımında karşımıza çıkabilmektedir. Özetle yaratıcılık, sanatta ve bilimde geçerli olduğu kadar insan ilişkilerinde ya da farklı yaşam şartlarında da o oranda geçerli olabilir.

Üstündağ (2009: 5) yaratıcılığı; "işte buldum dedirten, tüm bilişsel, duyuşsal ve devinişsel etkinliklerde yeni bir söylemi, davranışı, tutumu, beceriyi, ürünü, yaşam felsefesini ortaya koymayı göze almaktır" şeklinde tanımlar.

Eğitimciler ve psikologlar tarafından kabul gören bazı özellikler, yaratıcılığı süreç ve çıktı olarak tanımaya yardımcı olabilir. Bu özellikler;

- ✓ Ortaya konulan ürün ya da oluşturulma biçimi özgün olmalıdır.
- ✓ Kavramlar arasında bağlantı kurma, düşünmede esneklik, bilgi üretiminde ise akıcılık arz eder.
- ✓ Bilim dallarının da sanat dalların da kendine özgü sembolleri ve bu sembolleri içeren çeşitli araçları bulunmaktadır. Özgün ürünün ortaya çıkabilmesi için, bireyin ilgilendiği alanla ilgili sembol ve araçları bilmesi ve onları birleştirme becerisinde etkili olması beklenir.
- ✓ Birey hedeflediği işe konsantre olabilmesi için, yaptığı işi duygu ve düşünce bütünlüğü ile birlikte, sürekli ilgi ve özenle yapmalıdır.
- ✓ Birey işini planlarken hayal gücünü etkin bir şekilde kullanmalıdır.
- ✓ Yaratıcı düşünmenin ne zaman ortaya çıkacağı öncesinde bilinemediği için bireye bol gereç, zaman ve yalnız kalma fırsatı verilmelidir.
- ✓ Yaratıcılık, algısal, duygusal ve kültürel kavramlar ile ele alınan bir bütünlüktür (Ülgen, 1997: 48-57).

Gerek yukarıda saydığımız, yaratıcı süreç içerisinde var olan yetilere, gerek yaratıcı süreçte ve bu süreç sonunda ortaya çıkan üründe istenen niteliklere bakıldığı zaman, yaratıcı olguda hem duyu, duyum ve duygulara ilişkin duyuşsal süreçler, hem de bilişsel ve düşünsel etkinlikler rol almakta ve bunlar bilinç, bilinç eşiği, bilinç dışı hatta bilinç altı düzeylerde yer almaktadırlar (San, 1985: 11).

Çalışmada yaratıcılık kavramı; insan hayatının her döneminde, yaşamın her alanında var olan, zihindeki duyuşsal ve bilişsel süreçleri içeren, toplumların sanatsal ve bilimsel alanda ilerlemesine yön veren bir düşünce şekli, Torrance' nin ifadesiyle, “Ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma” durumu olarak ele alınmıştır.

2.3. Yaratıcı Düşünme Süreci

Yaratıcılık süreci bireylerin amaçlarına ulaşması için takip ettikleri çeşitli aşamaları içerir. Düşünmenin oluşturulması sürecinde başarılı bir sonuca ulaşabilmek için geçilmesi gereken beş aşama vardır. Bu aşamalar aşağıdaki sırayla tanımlanır (Rawlinson, 1995: 33).

Hazırlık: Bu aşamada problemle ilgili olarak olabildiğince fazla faktörün belirlenmesi gerekir. Ayrıca bu aşamada önemli olan bir diğer adım ise problemin yeniden tanımlanmasıdır. problemi yeniden tanımlamak; problemden uzaklaşarak geriye doğru bakmayı, problemin etrafında dolaşmayı, problemi çeşitli yönlerden görebilmeyi ve düzlem değiştirerek problemin içine bakmayı gerektirmektedir.

Çaba: Yaratıcı düşüncenin yanı sıra önemli ölçüde çaba sarf etmek gerekir. Sıkıntı yaşamak ve hayal kırıklığına uğramak yaratıcı çalışmanın bir parçasıdır.

Kuluçka Dönemi: Farklı işler ile uğraşırken ya da başka problemler üzerinde düşünürken, problemin zihnimizin derinliklerinde saklı olduğu süreçtir. Bu dönemde zihin bilinç dışı ilişki kurma mekanizmasıyla problemin çözümü için çalışmaya devam etmektedir.

İçe Doğuş: problemin çözümünde kullanılacak düşüncenin ani olarak ortaya çıktığı dönemdir.

Değerlendirme: Ulaşılan bütün fikirler analiz edilir ve değerlendirilir. Yaratıcı düşünme süreci dinamik, üretken ve özgürdür. Problemlere çeşitli açılardan bakabilmek ve farklı çözüm yolları ortaya koymak gerekir. Birey etrafına yaratıcı gözlerle

bakabilmeli, çevresindeki tüm kaynakların farkına varabilmeli ayrıca gerekli gördüğü takdirde bu kaynaklardan yararlanabilmelidir (Rawlinson, 1995: 33-37).

2.4. Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Yaratıcı düşünme ile ilgili araştırmalara göz atıldığı zaman, ilgili bilim adamlarının ortak bir noktada buluşup standart bir sınıflandırma yaptıklarından söz edilemez. Fakat konu üzerinde araştırma yapan bilim adamlarının bir çoğu çalışmalarında yaratıcı düşünmenin aşamalarını kendi bakış açılarından ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu çalışmalar sonucu ortaya çıkan bulgu ve görüşler iki ayrı tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Yazarlara Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları – I

YAZARLAR						
Aşama	Wallas	Dewey	Rossman	Stein	Vaigin	Osborne
1	Hazırlık	Problemin hissedilmesi ve tanımlanması	Problemin gözlemlenmesi, yapılandırılması ve eldeki bilgilerin çıkarılması	Problemin teşhisi ve tanımlanması	Hazırlık tanımlama boş verme	Durum tespiti 1.Problem 2.Hazırlık
2	Kuluçka				Kuluçka	
3	Aydınlanma	Mümkün olan çözümlerin sunulması	Çözüm üretilmesi	Yaklaşımların incelenmesi	Aydınlanma	Fikir bulma 3.Fikir üretimi 4.Fikir geliştirme
4	İspat	Sonuçların düşünülmesi	Çözümün dikkatle incelenmesi	Etkilerin gözlenmesi		Çözüm bulma 5.Değerlendirme
5			Yeni fikirlerin tanımlanması			
6		Bir çözümün kabul edilmesi	Yeni fikirlerin elde edilerek test edilmesi			6.Adaptasyon

Kaynak: İ. S. Mert, (1997: 36).

Tablo 3. Yazarlara Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları – II

YAZARLAR						
Aşama	Polya	Helmholz	Poincare	Johnsan	Merrifield	Cattell
1	Problemin anlaşılması		Zorluğun hissedilmesi			Problem çözümüne karar verme ve çabalama
2		Başlangıç araştırması	Uzun süreli gayretli bir çalışma	Hazırlık	Hazırlık ve analiz	
3	Ne yapılacağına karar verme	Dinlenme ve tekrar ele alma	Bilinç altı çalışması	Analiz		Kuluçka
4	Planın uygulanması	Aniden aydınlanma	Hipotezlerin ortaya konması	Üretim	Üretim	Çözüm
5	Geri besleme		Tekniklerin uygulanması	Karar verme (Değerlendirme)	İspat	Çözüm üzerine detaylı çalışma
6					Tatbik etmek	

Kaynak: İ. S. Mert, (1997: 37).

Yaratıcı düşünme ile ilgili yapılan çalışmalarda araştırmacılar arasında fikir birliği olmamasına rağmen, eğitimciler ve teorisyenler tarafından genel olarak kabul edilen yaratıcı düşünme aşamalandırması Wallas'ın çalışmasıdır. Wallas'ın bu çalışması dört aşamadan oluşmaktadır.

1. Hazırlık
2. Kuluçka
3. Aydınlanma
4. İspat

Hazırlık safhasında, problemin tanımlanması, verilerin toplanması, analizi, hipotezlerin sorgulanması, çözüm modelinin ve yapının ortaya konması gerçekleşir. Kuluçka safhasında, fikirler problemi çözücü bireyden bağımsız olarak, kuluçkada gelişmektedir. Yaratıcı düşüncenin oluşumundaki en önemli safha Wallas ve diğer birçok araştırmacı tarafından bu aşama olarak kabul edilir. Bu aşamada kişi bilinç dışı

olarak da olsa problem üzerinde fikir birleştirmeleri gerçekleştirmektedir (Russ, 1993; Akt. Aksoy, 2004: 55).

Aydınlanma aşamasında çözüm bulunmuştur. Bu aşama çözümün ani olarak uyandığı aşamadır. İlhamın geldiği, problemi çözümüne kavuşturarak fikrin ortaya çıktığı andır. Bu safha İlk iki aşamanın başarıyla sonuçlandığının anlık gostergesi durumundadır.

Son aşama olan ispat evresinde ise, bilinçli olarak çözümün geçerliliği gerçeğe ve problemin gereklerine karşı teste tabi tutulmaktadır. Bunun nedeni bize parlak çözümler gibi görünen ani ilham etkilerinin oluşturduğu bir çok fikrin ayrıntılı incelenmesi neticesinde çarpıcı aksaklıklara sahip olduğunun gözlemlenmiş olmasıdır (Mert, 1997: 38).

Yukarıda bahsi geçen aşamalar sürekli aynı sıralama ile karşımıza çıkmayabilir. Çünkü bu aşamalar birbirleri ile i içe geçmiş durumdadır.

2.5. Yaratıcı Düşünme Türleri

Yaratıcılık türlerinin belirlenmesiyle ilgili olarak fikir sahibi olabilmek için, bireyin sahip olduğu yaratıcılık seviyesinin belirlenmesi gerekir. Bireyde bulunan beş yaratıcılık düzeyinden bahsedilebilir. Bunlar:

1. Bireyde en özgün olan sözel yaratıcılık,
2. Kontrol edilen ve geliştirilen yeteneklerin ya da yatkınlıkların sürece dahil edilmesini gerektiren üretici yaratıcılık,
3. Yeni bağlantıların fark edilmesiyle nitelenen buluşçu yaratıcılık,
4. Daha üst aşama olarak kabul edilen, yüksek bir soyutlama becerisi gerektiren ve genel olarak ilerlemenin üretici bir dönüşümüne dayanan, yenilikçi yaratıcılık.
5. Çok iyi hazırlanmış gün yüzüne çıkan yaratıcılık. Bütünüyle yeni temel prensiplerin ortaya çıkarılmasıdır (Mert, 1997: 39).

Bertley (Akt.Aksoy, 2004: 57) yaratıcılığın dört temel grupta incelenebileceği görüşündedir. Yazara göre bu yöntemlerden herhangi birini bir an içerisinde kullanarak yaratıcı birey olmak mümkündür. Bu gruplama şu şekildedir;

- a) **İdeale yönelme:** Tercih edilen geleceği sezme ve ideal olanı görme.
- b) **Araştırma:** Mecazlar, anolojiler (mantık biliminde, bilinmeyen bir durum hakkında hüküm vermek için bilinenden benzetme yoluyla sonuç çıkarma) ve semboller kullanarak varsayımları ve kesin doğruları bir araya getirme.
- c) **İlişkilendirme:** Birçok öğeyi değişik şekillerde bir araya getirme.
- d) **Değiştirme:** Var olanları, geliştirme adapte etme ve değiştirme.

Sahip olunan bir buluşun yukarıda ifade edilen yaratıcılık türlerinden hangisini kapsadığını bilmek her zaman mümkün olmamaktadır. Bunun sebebi ise yaratıcılık türlerinin çoğu zaman iç içe girmiş durumda olmasından kaynaklanır.

2.6. Yaratıcılığı Etkileyen Faktörler

Yaratıcılık her insanın sahip olduğu bir nitelik olarak kabul edilir. Bu nedenle şartlara göre yaratıcılığı etkileyen faktörlerde bireyden bireye değişebilir.

Zeka: Yaratıcılıkla zeka arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman alt seviyede belirli bir sınır yüklendiği söylenebilir fakat üst seviyede bir sınır gözlenmemiştir. Örnek olarak IQ seviyesi 120'nin altına doğru geriledikçe yaratıcılığın engellendiği ya da azaldığı, fakat çok üst seviyede bir IQ'ya da gerek olmadığı ifade edilebilir. Esnek ve akıcı düşünen bireylerin, yüksek bir IQ seviyesine sahip kişilerden daha yaratıcı oldukları söylenebilir. Yaratıcılığı, zekanın doğrudan bir işlevi olarak görmek doğru değildir.

Yetenekler: Yetenekler, yaratıcılığı olumlu olarak etkilemekle birlikte, bireylerin yetenekli oldukları alanlarla ilgili olarak daha yaratıcı davranışlar sergiledikleri gözlemlenmektedir. Bazı araştırmacılar yaratıcılığı bir yetenek olarak algılamaktadır. Bu görüşe göre yaratıcılık, doğuştan geliştirilen ve her bireyde belli seviyede bulunan bir yetenektir.

Benlik algısı: Benlik algısı yüksek ya da pozitif olan bireylerin yaratıcı yönlerini geliştirme şanslarının artmasından bahsedilebilir.

Başa çıkma davranışları: Yaratıcılık sabrederek meydana getirilebilecek bir yetenek ya da tutumdur. Başa çıkma davranışları, zorluklar karşısında insanların kendine çözüm yolları bulması anlamına geldiği için, direk olarak yaratıcılıkla ilgili daha ötesi kendisi yaratıcı bir eylem olmaktadır.

Güdülenme düzeyi: Tüm başarıların arkasında az ya da çok güdülenmişlik bulunmaktadır. Güdülenmişlik olmadan başarıdan söz etmek çok mümkün değildir.

Yaratıcılık bireyin güdülenmişlik seviyesinden doğrudan etkilenen bir özelliktir (Doğan, 2007: 175).

Yaratıcılık, bireyin doğumundan itibaren kalıtım yoluyla kazanılan bir niteliktir. Yaratıcılığın gelişimiyle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz etkenler belirleyici rol oynamaktadır. Yaratıcılığın gelişiminde etkiye sahip olabilecek etkenler içerisinde, okul çevresi, eğitim programları, aile ve toplum gibi faktörler yer alır. Çocuğun keşfetmesine, eğlenceli bir ortam içerisinde gelişimini sürdürmesine ve araştırarak öğrenmesine fırsat tanımayan okullar, yaratıcılıkla ilgili olarak büyük bir engel teşkil etmektedirler. Yaratıcılığın gelişiminde etkili olabilecek etkenler sıralandığı zaman kültürel, toplumsal duygusal ve gelişimsel etkenlere göre de gruplandırma yapılabilmektedir. Gelişimsel etkenler yaratıcılık üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Tüm çocukların gelişim alanlarının bütününde (bilişsel, motor, dil, sosyal v.b.) en fazla hız kazandığı dönem olan 0-6 yaş aralığında çocukların yeteneklerinin bilinçli bir şekilde ortaya çıkarılması kesin olarak gereklidir. Bu yaş aralığındaki çocukların yaratıcı yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında diğer tüm faktörlerin etkili olmasının yanı sıra çocukların göstermiş olduğu gelişimsel etkenlerin de etkiye sahip olduğu göz ardı edilmemelidir (Öncü, 2014: 85).

Yaratıcılık üzerinde duygusal etkenler de önemli bir rol oynar. Bu duygusal etkenler; utangaçlık, aptal yerine koyulma korkusu, hata yapma korkusu, belirsizliklere karşı hoşgörü yetersizliği ve aşırı özeleştirici gibi bireyi duygusal anlamda etkileyebilecek olgular girmektedir. Yetişkin bireyler ise çevrenin, toplumun, içinde yaşadıkları kültürlerinin etkisi altında kalarak yukarıda söz edilen bazı duygusal etkilerin içine girmekten kurtulamazlar. Bu durumun etkisinde kalan bir çok yetişkin ise çocukların yaptıkları etkinlikleri, sormuş oldukları soruları anlamsız olarak nitelendirerek genellikle umursamaz bir tavır içerisinde girmektedirler. Bu nedenlerden ötürü çocuklar hayal kurmaktan vazgeçmekte, cevap alamadıkları için soru sormaktan bıkmakta ve var olan yaratıcılıklarını kaybetmektedirler. Bunlar dışında yapılan uygulamalarda çocuklar arasında sürekli rekabet ortamının yaratılması ve her zaman başarının vurgulandığı bir çevrenin oluşturulması çocukların yaratıcılıkları üzerinde olumsuz yönde etki yaratmaktadır.

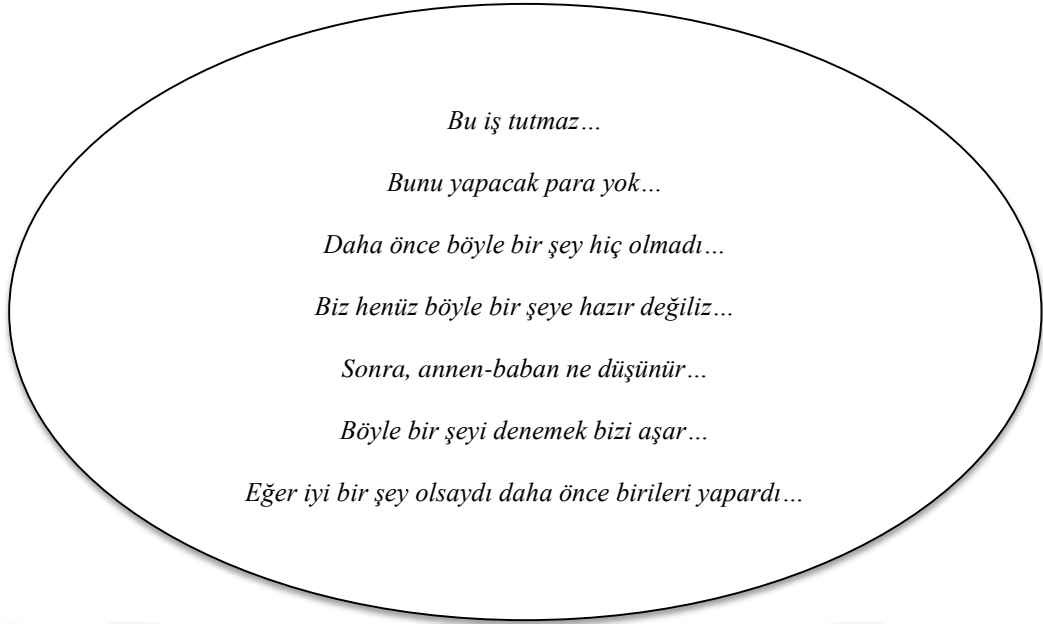
Yaratıcılığa etkide bulunan diğer etkenler ise kültürel ve toplumsal faktörlerdir. Bazı nitelikler ve durumlar kişi ya da grupların yaratıcı özellik kazanmasını sağlamaktayken, bazı özellikler ise bireylerin yaratıcı olmalarının önüne geçmektedirler.

Her toplum kendine özgü yaratıcı bir potansiyel taşımaktadır. Bu özelliği, Japonların çiçek düzenleme sanatında, Afrikalıların ahşaptan yapılmış maskelerinde, yöresel danslarında, çaldıkları çalgılarda, geleneksel ezgilerinde görebilmek mümkündür. Toplumların bireylere yönelik tutumları, kısıtlamaları ya da özgür yaşam şartları sunmaları yaratıcılık kavramının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Öncü, 2014: 87-88).

2.7. Yaratıcılığın Gelişmesi Önündeki Engeller

Doğuştan getirilen bir yeti olan yaratıcılığın geliştirilmediği takdirde söneceği gerçeği kaçınılmaz bir durumdur. Toplumsal ve bireysel yapılar içerisinde, yaratıcılığın gelişmesini engelleyecek çok sayıda öge bulunur. Yaratıcılığın tanımına ve ne şekilde geliştirileceğine bakıldığında önünde bulunan engellerin neler olabileceğini kestirmek çok zor bir durum değildir. Yaratıcılığın ürün ve süreç yönleri beraber ele alındığı zaman, engelleyici öğeler ile karşılaşılması anlaşılır olacaktır. Bu engellerin insanlar üzerindeki etkisi çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine doğru gidildikçe artmaktadır. Bu engeller; algısal, duygusal, bireysel, toplumsal, kültürel öğrenilmiş ve programsal olarak gruplandırılabilir (Doğan, 2007: 177).

Olumsuz bireysel etkenler yaratıcılığın gelişimini engellemektedir. Bireyin kişisel rahatına olan düşkünlüğü, içsel özgürlükten yoksun olması, çalıştığı konu ya da alan hakkında yeterli bilgiye sahip olmama durumu , dış koşullardan ve dış ilişkilerden güvenli olmama, hata yapmaktan, yenilgiye uğramaktan, alay edilmekten korkma, belli bir otoriteye bağımlı olarak yaşama, aşırı mükemmeliyetçi olma, tüm eğitim ve öğretim sürecinde akıl ve mantıktan taraf ağırlıklı bir sistemden geçmiş olma, yaratıcılık yetisinin dünyada çok az kişide bulunan bir yeti olduğuna inanma yaratıcılığı engellemektedir. Ayrıca kişisel hırs başlangıç aşamasında etkili bir durum olsada, bireyde en iyi, en yetkin olma tutkusu şeklinde geliştiği zaman, engelleyici olabilmektedir (San, 1985: 14).

Şekil 1. Yaratıcılığı Engelleyen Kültürel Yargılar Warren (1974) (Akt.Özden, 1997: 132)

Yaratıcı düşünebilmek için bireyin, bilincinin sınırlamalarından ve baskısından kurtulması şarttır. Birey, bilinçaltının ortaya çıkmasına izin verdiği ölçüde daha rahat düşünebilecek, olayları daha sağlıklı algılayıp, bağlantıları daha iyi değerlendirebilecektir (Özden, 1997: 132).

Yaratıcılığı engelleyen bireysel etkenlerin yanı sıra anne-baba, öğretmen gibi çocukların eğitiminde yer alan bireylerin sahip olduğu bazı özelliklerde yaratıcılığın ortaya çıkmasını ya da gelişmesini engelleyebilmektedir. Yaratıcılığa engel olan eğitici özelliklerden önemli kabul edilenleri aşağıda verilmiştir.

1. Öğrencinin cesaretini kırma,
2. Güvensizlik,
3. Aşırı eleştiri,
4. Davranışlarda tutarsızlık,
5. Heyecan azlığı,
6. Dogmatik ve sert olma,
7. Genelde yetersiz olma,
8. Dar ilgileri olma,
9. Sınıf dışı tartışma ve konuşma olanağı tanımama,
10. Öğrencilerde eleştirel düşünceye gereken önemi vermeme,
11. Öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama bilgi ve becerisindeki sınırlılıklar,

12. Motivasyonsuzluk,
13. Ekonomik zorluklarla uğraşma olarak sıralanabilir.

Yukarıda vurgulanan ifadeleri biraz daha özelleştirilerek ev ve okul ortamında karşılaştığımız yaratıcılığı engelleyen faktörleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

1. Çocukları sürekli gözetim altında bulundurma, izlendiklerini fark ettirme,
2. Çocukların yaptıklarını sürekli iyi ya da kötü olarak yorumlama ya da iyi kötü anlamlarında değerlendirme,
3. Çocukları denetim altına alma,
4. Aşırı övme ve aşırı yerme,
5. Çocukları birbiriyle karşılaştırma, onları rekabete zorlama,
6. Çocukların deneme yanılma yoluyla öğrenmelerine izin vermeme,
7. Çocukların fikrini almadan, katı ve değişmeyen seçimler sunma,
8. Çocukların yapmak istediklerine devamlı olarak sınırlar koyma,
9. Çocukların yapması gerekenleri onların yerine yapma,
10. Sorumluluk vermekten kaçınma,
11. Çocuklara neyi nasıl yapacaklarına dair kesin, değişmez reçeteler sunma.

Yaratıcı düşünmeyi engelleyen bu etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar eğitim kurumlarında yapılabilir. Bireylerin küçük yaşlarda yeniliklere açık olma ve merak duygusunun gelişmiş olması, verilecek eğitimin kalıcılığını artıracak bir durumdur. Problemlerin çözümünde öğrencilerin bu niteliklerine dikkat etmek ve gerekli rehberliği sağlamak yaratıcılığın gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Bu duruma göre yaratıcılığı kolaylaştıran öğretmenin özellikleri şu şekilde sıralanabilir,

1. Öğrenciyi birey olarak kabul etme,
2. Öğrenciyi özgür olmaya özendirme,
3. Öğrencilere model olma,
4. Sınıfın dışında onlara fazla zaman ayırma,
5. En iyiyi bekleme ve bunun aşılabileceğini gösterme,
6. Heyecanlı olabilme,
7. Öğrencileri eşit kabul edebilme,
8. Öğrencileri doğrudan ödüllendirebilme,
9. Öğrenciye ilgi gösterme,
10. Sürekli okuyan kişiler olabilme,

11. İkili ilişkide rahat iletişim sağlama olarak belirtilmektedir (Sungur, 1997: 33).

Öğrencileri ifade özgürlüğünden yoksun bırakmak, bağımsızlığı ve kendiliğindeliği engellemek, merakı ve araştırmacılığı törpülemek, kendine güveni azaltmak ya da bunların oluşmasına sebep olacak eylemler yaratıcılığın gelişmesini engelleyecektir. Bunlara ilaveten öğrencilere, okuma, inceleme, araştırma için zaman vermemek; düşüncelerine, eleştirilerine ve hatalarına karşı hoşgörülü olmamak; Öğrenmeye yönelik her çabayı karne notuyla ilişkilendirmekte yaratıcılığın gelişmesini önleyecektir. Yaratıcılığın gerçekleşme aşamasında yaratıcılığı engelleyen etkenlerle baş edebilmek ve yaratıcılığı geliştirebilmek için şahsen dikkat edilmesi gereken durumlar şu şekilde ifade edilebilir.

1. Aşırı genellemelerden uzak durma,
2. Var olan bilginin düzene konulması ve daha sonra değerlendirilmesi,
3. İncelenen olaylar arasında bağlantıların tespit edilmesi ve yeni ilişkilerin kurulması,
4. Eldeki bilgilerin boşluklarının tespit edilmesi ve doldurulmaya çalışılması,
5. Verilere ilişkin tablo ya da grafikler yapılarak bilgilerin özetlenmesi,
6. Parçalarla beraber bütününde görülmesi,
7. Yeni sonuçlara ulaşılması,
8. Sonuçların raporlaştırılması ve bildirilmesi (Doğan, 2007: 178-179).

2.8. Yaratıcı Kişilik Özellikleri

Yaratıcı bireyin niteliklerinin belirlenmesi ve bu niteliklerin öğretmenler tarafından bilinmesi, öğrencilerin tanınması ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi için oldukça önemlidir (Aksoy, 2004: 13).

Yaratıcı bireylerle ilgili olarak yapılan araştırmalar yaratıcı bireylerin genellikle aynı davranış, düşünce ve tutumlara sahip olduklarını ortaya koymuştur. Yaratıcı bireyler genelde, hata yapmaktan çekinmeyen, akıllarına gelen düşünceleri hayata geçirme, hayal gücü ve özgür düşünmeye değer verme, yalnız olma, çalışma ve bağımsızlıktan hoşlanma, toplumun beklentilerine uymama, başkalarının kendileri hakkında ne düşündüklerini önemsememe gibi ortak özelliklere sahiptirler (Argun, 2014: 79).

Yaratıcı bireyin özellikleri, öncelikle merak duygusuna sahip olması, sabırlı olması, keşif yapma yeteneğine sahip olması, maceracı ve imgelerle düşünebilme yetisinin bulunması, deney ve araştırmalardan uzak durmadan, sentez yapabilme becerisine sahip olması şeklinde sıralanabilir (Üstündağ, 2009: 31).

Torrance'ın yaratıcılıkla ilgili olarak belirlediği özellikler, içerisinde tezatlıklar ve çelişkili nitelermeler barındıran uç noktadaki sıfatlardan oluşmaktadır. Bu ifadeler yaratıcılık tanımlarında belirtilen niteliklerle örtüşmektedir. Yaratıcı bireye özgü karakteristik özellikler aşağıda verilmiştir (Sungur, 1997: 25-27):

- ✓ Düzensizliğe, karşı tolerans
- ✓ Maceracı
- ✓ Güçlü ve sevecenlik
- ✓ Özgeci
- ✓ Başkalarının farkında
- ✓ Sürekli birşeylerle meşgul
- ✓ Karışıklığa, düzensizliğe ilgi
- ✓ Gizemli olana ilgi
- ✓ Zor işlere el atma
- ✓ Dış dünyaya karşı çekingen
- ✓ Yapıcı eleştiride bulunan
- ✓ Cesaret sahibi
- ✓ Bilinçli ve köklü kurallara bağlılık
- ✓ Görgü kurallarına uymayan
- ✓ Sağlık kurallarına uymayan
- ✓ Mükemmelliğe karşı istek
- ✓ Kararlı
- ✓ Farklı değer hiyerarşilerine sahip
- ✓ Gayri memnun
- ✓ Aşırı düzenden rahatsız olan
- ✓ Başat (Dominant)
- ✓ Çoşkulu
- ✓ Çoşkusal duyarlık sahibi
- ✓ Enerjik
- ✓ Hata bulan

- ✓ “Farklı” diye tanınmaktan korkmayan
- ✓ Güzelin, iyinin, alışılmışın dışında olduğu bilinen
- ✓ Meraklı
- ✓ Kendi kendine yeten
- ✓ Yalnızlığı seven
- ✓ Değer yargılarında bağımsız
- ✓ Düşüncelerinde bağımsız
- ✓ Bireysel
- ✓ Sezgili
- ✓ Çalışkan
- ✓ İçe dönük
- ✓ Alışılmadık uğraşlarla zamanını geçiren
- ✓ İş yeteneği eksik
- ✓ Hata yapmaktan korkmayan
- ✓ Çok az canı sıkılan
- ✓ Uyumsuz
- ✓ Düşmanca ya da olumsuz tavırlardan bağımsız
- ✓ Popüler olmayan
- ✓ Garip alışkanlıkları olan
- ✓ Ayak direyen
- ✓ Herhangi bir sorunla sürekli kaygılı
- ✓ Karmaşık fikirleri tercih eden
- ✓ Soru soran
- ✓ Köktenci
- ✓ Dış uyaranlara açık
- ✓ Başkalarının düşüncelerine açık
- ✓ Çok az gerileyen
- ✓ İç güdülerinde kontrolü reddeden
- ✓ Duygularını bastırmayan
- ✓ Az konuşan
- ✓ Amaca giden yolda kesin kararlı
- ✓ Denemeler geçiltiren, özür savları olan
- ✓ Başlatıcı
- ✓ Kendi kendinin farkında

- ✓ Öz güven sahibi
- ✓ Kendine yeterli
- ✓ Kadere inanan
- ✓ Mizah anlayışına sahip
- ✓ Güzelliğe duyarlı
- ✓ Güç, statü ve makamdan uzak duran
- ✓ İçten davranabilen
- ✓ Ayrıntılarla ilgilenmeyen
- ✓ Düşüncelerle oynayan
- ✓ Karşı fikirle ileri sürmede yetenekli
- ✓ Uzak amaçlara sahip
- ✓ Dik kafalı
- ✓ Değişken mizaçlı
- ✓ Kolay ikna olmayan
- ✓ Yumuşak çoşkuları olan
- ✓ Utangaç
- ✓ Her alanda kendini yetiştirmiş
- ✓ Güç ve statüye değer vermeyen
- ✓ Bazen ilkel, kültürsüz
- ✓ Sade, duygusal
- ✓ Hiçbir şeyi kendisine tanıtıldığı gibi kabul etmeyen
- ✓ Görsel algısı güçlü
- ✓ Çeşitliliğe değer veren
- ✓ Riske girmeye istekli
- ✓ Bazen kendi dünyasına çekilmiş sessiz sakin

Yaratıcı bireyin diğer bireylere karşı tutumları şu şekilde ifade edilebilir:

- ✓ Katılımcı olmayan,
- ✓ Çok az dostu olan,
- ✓ Bağımsız,
- ✓ Başat,
- ✓ Girişken,
- ✓ Cesur, atılgan,

- ✓ Kişiler arası ilişkilere çok az ilgi duyan,
- ✓ Anne babasından bağımsız,
- ✓ Özellikle baskı altında, bağımsız yargılama yeteneği olan,
- ✓ Klasik değer sistemine sahip kişilerdir.

Yaratıcı bireyin kendine karşı tutumunu yansıtmaya yönelik özellikler şu şekilde ifade edilebilir:

- ✓ İçer dönük ben merkezci, içsel kaygıları olan,
- ✓ Yeni deneyimlere açık,
- ✓ Kendini korumaya daha az istekli,
- ✓ Kendi kendinin farkında olan,
- ✓ İçsel olgunluk,
- ✓ Büyük ego ve karakter gücü gösteren,
- ✓ Aşırı heyecansal tepkileri olan,
- ✓ Düşük heyecansal tutarlılık gösteren,
- ✓ Kendini kabule daha az istekli bireylerdir (Sungur, 1997: 28).

2.9. Yaratıcılık ve Eğitim

Günümüzde yaratıcılık becerisinin az sayıda öğrencide bulunduğu ve onların bu yetiyi kullanmak için kimsenin yardımına ihtiyacı olmadığı şeklindeki doğru olmayan bir anlayıştan dolayı yaratıcılık eğitimi ya göz ardı edilmekte ya da yalnızca üstün zekalı olduğu testlerle belirlenmiş olan az sayıda öğrenciye verilmektedir.

Yaratıcılık doğuştan mı gelir, sonradan kazanılabilir mi? Sorusunun her iki alanında evet demek olasıdır. Bazı kişilerin doğuştan yaratıcılık ve üstün zeka kombinasyonuna sahip oldukları gerçektir. Bu kişilerin yaratıcılık potansiyeli, bir amaç için motivasyonla harekete geçirilebildiğinde yaşamı daha iyi hale getirebilecek katkılar sağlarlar. Edison, Einstein, İbn-i Sina, İbn-i Haldun gibi isimler yaratıcılık ve üstün beyin gücü kombinasyonunun bulunduğu örnek verilebilecek bazı isimlerdir. Bilinmesi gereken hiçbir eğitim sisteminin insanları söz edilen bireylerin potansiyeline çıkaramayacağı gerçeğidir. Fakat genetik sınırlar dahilinde her bireyin yaratıcılık potansiyelinin geliştirilebileceğide bir o kadar gerçektir. Üstün beyin gücünü geliştirmeye yönelik tarih boyunca uygulanan eğitim programları, bireylere doğuştan getirdikleri yaratıcılık potansiyelini işleme ve kullanma imkanı sunduğu zaman olağan üstü sonuçların meydana geldiği gözlenmiş durumdadır (Özden, 1997: 118-119).

Yaratıcılık ve eğitim arasındaki ilişki; eğitim düzeyi, eğitim alanı, eğitim tarzı ve yaratıcılık eğitimi olarak dört farklı şekilde incelenebilir. Yapılan çalışmalar her ne kadar eğitim düzeyinin yaratıcılığı çok fazla etkilemediğini göstermiş olsa da, bilgi ve tecrübe birikimimiz arttıkça daha köklü yenilikler ortaya çıkarabileceğimiz de gerçektir. Yani yaratıcılık becerimizin kendi yaşamımız üzerinde sağladığı etkiyi kendi yaşam koşullarımız içerisinde değerlendirmemiz gerekir. Eğitim alanımızın ise yaratıcılığımızı doğrudan etkileyebilme özelliği biraz daha fazladır. Resim, müzik ya da mimarlık alanlarında eğitim görmüş olan bireyler yaratıcılık becerilerini daha fazla kullanmak zorunda oldukları için yaratıcılık becerilerini daha fazla geliştirebilirler (Yıldırım, 2002, s.118).

Yaratıcılığın topluma kazandırılması ve geliştirilmesi eğitim programlarının niteliği ile ilgilidir. Bireysel yaratıcılık önemli olmasına rağmen, toplumsal kalkınma söz konusu olduğu zaman bunun eğitim programları aracılığı ile topluma kazandırılması sağlanmalıdır. Bu durumdan dolayı yaratıcılığın temel eğitim felsefesi içinde eğitim programlarında yer edinmesi ve eğitim hedeflerinin arasında yer alması şarttır (Orhon, 2014: 38).

Gelişmiş ülkeler günümüzde sanayi toplumundan, bilgi toplumuna doğru bir geçiş evresine girmiş durumdadırlar. Bu noktada artık önemli olan şey nicel üstünlük değil, nitelikli olarak yetişmiş insan birikimidir. İnsanın kalitesini ise almış olduğu eğitimin niteliği belirlemektedir. Bu durumdan dolayı eğitimin kalitesinin ivedilikle artırılması gerekmektedir. Bilgi toplumu olma yönünde ilerleyen toplumumuza bilhassa yaratıcı düşünme yöntemlerinin verildiği bir eğitim sisteminin uygulanması gerekmektedir (Eriç, 1998: 156). Eğitim alanında yaratıcı düşünmeye verilecek olan yer, geleceğin yaratıcı bireylerinin yetişmesi için önem arz eder. Öğrenci, varolan ilke ve kuralları, bilinen yöntemleri öğrenmenin yanı sıra, gerektiği zaman bu ilke ve kurallarla birlikte bilinen, denenmiş olan yöntemleri bırakarak yeni yollar ve çözümler üretecek düşünme becerileriyle donatılmış şekilde yetiştirilmelidir.

Öğretmen, yaratıcılıkla ilgili duyarlı olduğu zaman öğrencilerine sınırsız seçenekler sunabilir. Kişisel öğrenme, özgün çalışma, öğrencilerin kendi başlattıkları projeleri ödev olarak verme. Özgün olmayı hedefleyen öğretim programları, bir durumun diğerine neden olmasını sağlayacak yöntemler yaratıcılığı ödüllendirici çalışmalar yaratıcı tutum ve davranışların geliştirilmesinde faydalı olacaktır.

Öğretmenin tutum ve davranışları yaratıcı eğitimin hedefleri içerisinde önemli bir yere sahiptir.

- ✓ Yaratıcı öğrencilere farklılıklarını anlama ve kabul etmede yardımcı olmak. Farklı düşünmenin ve davranmanın yanlış olmadığını, aksine insanın bakış açısını genişlettiğini anlatmak.
- ✓ Öğrencilerin özgüvenlerini artırmak. Orjinalliği teşvik etmek.
- ✓ Öğrencilere stresle başa çıkmaya, zorluklarla mücadele etmeyi ve başarısız olmaktan yılmamayı, korkmamayı öğretmek.
- ✓ Yapıcı olmak. Yapılanların ve söylenenlerin güzel yanlarını vurgulamak, geliştirilebilecek yanlarını işaret etmek.
- ✓ Korkutucu ve tehdit edici olmamak.
- ✓ Farklı görüş ve fikirleri alaya almamak.
- ✓ Öğrencilerin acayip denilebilecek ya da apatalca görünen fikirlerini dinlemek. Gerektiğinde onları yüceltmek.
- ✓ Otorite figürü yerine arkadaşça bir tavır sergilemek. Otorite figürleri kendilerinden korkulan ve kaçılan insanlardır. Öğrenciler bu figürlere fikirlerini söylemekten kaygı duyarlar (Özden, 1997: 122-123).

2.9.1. Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi

Yaratıcılık yıllar boyunca yalnızca olağan üstü insanlarda olduğu kabul edilen bir özellik gibi algılanmıştır. Genellikle güzel sanatlar alanıyla ilişkilendirilerek bu alanda uğraş veren bireylerin yaratıcı olabileceği yönünde bir anlayış hakimdir. Bireyler çocukluk evresinden çıkmaya başladıkça sanatsal kavramları değerlendirip eleştirme ve estetik değerleri anlamlandırma yetisi gelişir. Bu süreçte çocuklara sanat eğitimi vermenin gerekli olduğu ifade edilebilir. Sanat eğitimindeki amaç, çocuğu sanatçı yapmak değildir; ders içi ve ders dışında yapılan yaratıcılığa dönük faaliyetlerdir. Sanat eğitimi bireyleri özgürleştirir. Bireyin dış dünyayı ve kendini tanımasını sağlayan, yaratıcılığını açığa çıkaran bir eğitim şeklidir. Sanat eğitiminin bireyi yaratıcı faaliyetlere yönlendirerek, estetik beğeni kazandırma yoluyla ruhsal problemlerden uzak tutabileceği düşüncesi hakimdir. Bu bilgilere dayanarak verilecek iyi bir sanat eğitiminin diğer derslerdeki başarıyı da olumlu yönde artıracığı söylenebilir (Doğan, 2007: 188).

Sanat eğitimi insanların kişilik gelişimlerini, tutumlarını, davranışlarını, adaptasyon ve gözlem becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca sanat eğitimi

yaşamı anlamlandırma, yorumlama, yaratıcılık, düşünme becerilerini geliştirme, iletişim yetisini artırmada da önemli rol oynamaktadır. Bu sebeplerden ötürü bireylerin yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi için okul öncesi dönemden başlayarak takip eden tüm dönemlerde sanat eğitiminin verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Yaratıcılık sadece sanatçılara özgü bir beceri olarak algılanmamalıdır. Doğuştan gelen bir yeti olan yaratıcılığın gelişmesi için uygun ortam ve çevre koşullarının sağlanması gerekmektedir. Yaratıcı bir ortam sınırlayıcı, otoriter ve aşırı düzeyde yapılandırılmış olmamalıdır. Yaratıcılığın ortaya çıkarılmasında önemli bir etken olan öğretmen kendine güvenen, donanımlı, bilgili, doğal, samimi ve neşe dolu olmalıdır. Çocukların yaratıcı ve üretken bireyler olmaları için temel etken onların özgür olmalarının sağlanması ve ellerindeki materyalleri korkmadan ve çekinmeden kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu kazanımlar ise sanat eğitimiyle sağlanabilir (Aral, 1999).

2.9.2. Yaratıcılık ve Müzik Eğitimi

Bireylerde doğuştan varolan yaratma dürtüsünü, hayatımızın her döneminde varolan müzik ile beslemek, bu özgür alanı oluşturmak müzik eğitiminin hedeflerinden biri olmalıdır (Adıgüzel, 2002: 30). Öğretmenin merkezde olduğu, blok flüt ve şarkı öğretimiyle sınırlı olarak işlenen müzik dersleri öğrencilerin yaratıcı potansiyelini açığa çıkarmamakta, nitelikli bireyler yetiştirme konusunda istenilen amaca ulaşamamaktadır (Bilen, 1999).

Çağdaş müzik eğitimi yaklaşımları, öğrencinin aktif rol aldığı, yaparak ve yaşayarak öğrendiği; yaratıcı beceriyi açığa çıkaran oyun ve etkinliklerden oluşan bir öğrenme sürecidir. Bu eğitim yaklaşımları kalıplaşmış bazı tabuların önüne geçerek bireyin çeşitli nedenlerden dolayı ortaya koyamadığı yaratıcı becerileri açığa çıkarmasını sağlamaktadır. Birey yarattıkça öz güven kazanmakta ve sonucunda dış dünya ile daha dengeli ve sağlıklı iletişim kurmaktadır. Müzik öğretmenlerinin öğrencilere doğru öğrenme alanlarını sağlayabilmelerinin temelinde kendilerinin de yaratıcı süreçlerin benimsendiği bir eğitim programında öğrenim görmüş olma zorunluluğu bulunmaktadır. (Tekin Gürgen ve Bilen, 2005).

2.10. Yaratıcılık ve Öğretim Yöntemleri

Yaratıcılıkla ilgili yapılacak bir eğitimin temel ilkeleri, öğrenciye sahip olduğu bilgiyi işleme, yenilik oluşturma ve planlama becerisinin kazandırılması, bireysel

cesaret, hayal gücü ve sezgisinin artırılması, hedefe yönelik, hoşlandığı ve yeteneğinin olduğu alanda çalışma imkanlarının sağlanması şeklinde özetlenebilir (Eriç, 1998: 163).

Bu temel ilkelerle oluşturulacak bir eğitim programı içerisinde, öğrencilerin aktif olarak bulunup üst düzey bilişsel süreçleri sorugulama ve kullanabilmesine imkan tanıyan öğretim tekniklerinden faydalanılmalıdır. Bu hedef doğrultusunda eğitimde kullanılacak öğretim yöntemlerinden bazıları aşağıdadır:

2.10.1. Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama, insanların duygu ve düşüncelerini resimler, beden dili gibi farklı yöntemlerle yansıtmaya sürecidir. Akıcı ve esnek düşünme becerisi üzerinde yaratıcı drama sürecinin olumlu etkileri bulunmaktadır (Karakelle, 2009).

2.10.2. Beyin Fırtınası

Fikir üretme etkinliklerinde yararlanılan bir teknik olan beyin fırtınası, bir kelime üzerinden o kelimeyle ilgili düşünceler yaratmaya yönelik olarak önerilen fikirleri, yorum katmadan sıralama, bu fikirleri genişletme ve içlerinden en iyi olanları seçme evrelerinden oluşur (Fisher, 1990: 55).

2.10.3. Gösteri (Demonstrasyon)

Gösteri, izleyicilere bir şeyin nasıl yapılacağını göstermek ya da temel ilkelerini açıklamak için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem özellikle öğrencilere belirli bir beceri kazandırılmak istendiği zaman görsel ve işitsel uyarılar beraber kullanıldığı için etkili bir öğrenme ortamı sağlar (Aykaç, 2005: 112-113).

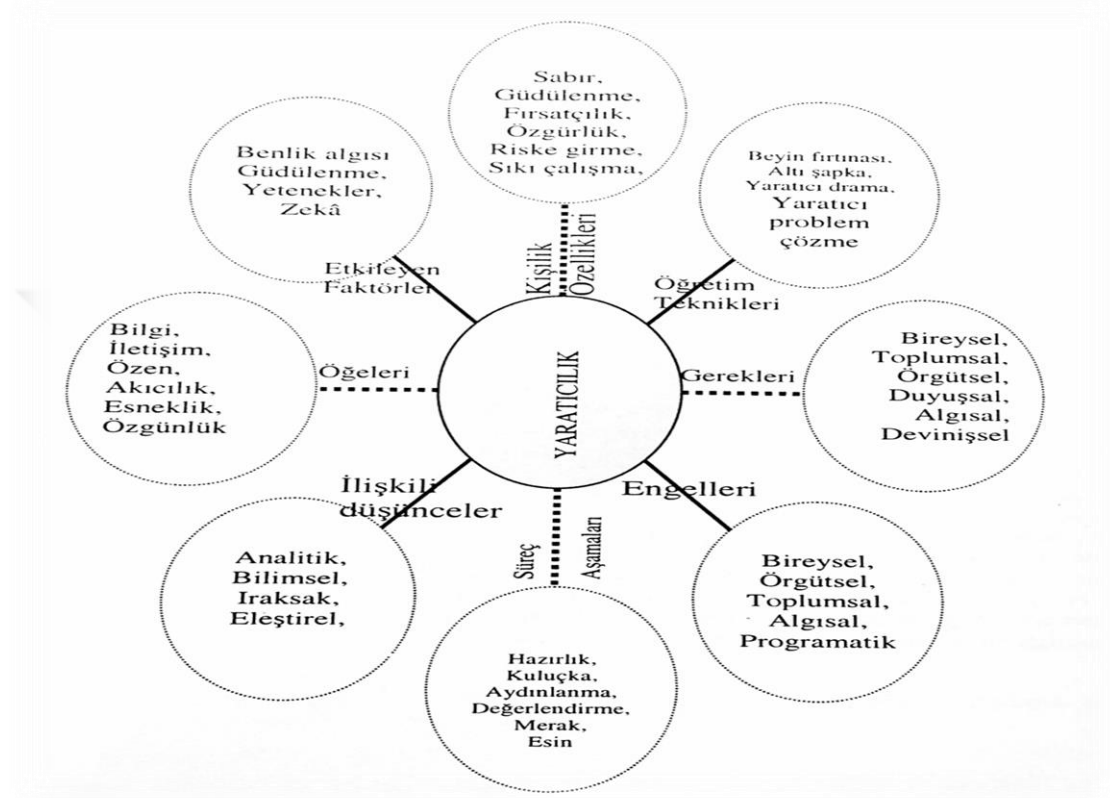
2.10.4. Analoji

Benzetmeler kullanılarak yapılan analogiler çeşitli düşünme becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır. Öğrenciler analogiler ortaya koymaya çalıştıkça yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve sorgulama becerileri önemli bir derecede gelişir (Salih, 2010).

2.10.5. Altı Şapkalı Düşünme

Bu teknikteki kullanılan altı düşünme şapkasının amacı, düşünme eylemini belli bir düzene sokmak ve böylelikle bireyin her şeyi bir anda yapmaya çalışmasını engelleyip her seferinde bir tür düşünme eyleminde bulunmasını sağlar (De Bono, 1997: 192).

Yaratıcılık süreciyle ilgili bilimsel kavramları içeren görsel (Şekil 2) aşağıda verilmiştir. Görselde bulunan “yaratıcı kişilik özellikleri alanı” araştırmada kullanılan “yaratıcılık ölçeği”nin temelini oluştururken “yaratıcılığı etkileyen faktörler alanı da” araştırmanın “problem durumunun” temelini oluşturur.

Şekil 2. Yaratıcılık Güneşi (Doğan, 2007: 190)

2.11. İlgili Araştırmalar

Alan yazında, yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında,

Polat (2017), “Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” konulu çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Adıyaman ili Kâhta ilçesinde bulunan, 8 ayrı ilköğretim okulunda görev yapan toplam 189 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma

verilerine göre, sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri ile yaratıcılık seviyeleri arasında yüksek derecede olumlu bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri; cinsiyet, eğitim durumu, annenin eğitim durumu açısından önemli bir fark göstermezken, medeni durumları, kıdemleri, çocukluk dönemlerinin geçtiği yerleşim birimi, kitap okuma alışkanlığı ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Sınıf öğretmenlerin büyük bir kısmının (%55) eleştirel düşünme becerisinin “düşük” seviyede olduğu saptanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile bağlantılı olarak cinsiyetleri, eğitim durumları, medeni durumları, anne ve babaların eğitim durumları açısından önemli bir fark tespit edilemezken, kıdemleri, çocukluklarının geçtiği yerleşim birimleri, kitap okuma alışkanlıklarına göre istatistiksel aşamada anlamlı bir fark belirlenmiştir. Ayrıca çok sayıda sınıf öğretmenin düşük seviyede yaratıcı beceriye sahip olduğu gözlenmiştir.

Adıgüzel (2016), araştırmasında, ilkokullarda görev yapan 1, 2, 3, 4. sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerileri ile davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısına ilişkin görüşlerini belirlemeyi ve bu görüşleri çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Denizli il merkezi ve Merkezefendi, Pamukkale ilçe merkezlerinde bulunan ilkokullarda, 1, 2, 3, 4. sınıf düzeyinde görev yapan toplam 421 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin ortalamasının altında olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre elde edilen veriler ise sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerine ilişkin görüşleri içerisinde cinsiyet, mesleki kıdem ve mezuniyet durumu değişkenleri ile ilgili olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine sınıf öğretmenlerinin davranış ve tutumlarının etkisinin önemli oranda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı ile ilgili görüşleri içerisinde cinsiyet, meslekteki kıdem ve mezuniyet durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre yaratıcı düşünme becerileri ile davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlaması açısından istatistiksel olarak olumlu yönde ve orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Öztekin (2013) “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu çalışmasında, Fen bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcılık seviyelerini cinsiyet, mezun oldukları okul türü, sınıf düzeyi, anne - baba eğitim durumu ve mantıksal düşünme becerileri arasındaki ilişkileri belirlemeye çalışmıştır. 2011- 2012 eğitim öğretim yılı Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan 1, 2, 3, 4. sınıf, I. ve II. öğretim şubelerinden rastgele seçilmiş olan 241 öğretmen adayı ile gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre; Fen Bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun oldukları okul türü, anne ve baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediği ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme seviyeleri ile mantıksal düşünme seviyeleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığı görülmüştür.

İşleyen ve Küçük (2013), “Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Bayburt Üniversitesi Sınıf öğretmenliği ve Fen Bilgisi öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan toplam 140 öğretmen adayına “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) Sözel Form-A ve Şekilsel Form-A” uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılarak iki yönlü ANOVA, bağımsız t testi ve Mann Whitney-U testi yapılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan verilere göre Torrance yaratıcı düşünme testinin sözel kısmında yer alan sözel akıcılık, sözel esneklik ve sözel orijinallik puanları arasında öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile ilgili olarak anlamlı bir farka rastlanamazken, bölümleri açısından her biri için sınıf öğretmeni adaylarının lehinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Torrance yaratıcı düşünme testinin şekilsel kısmında ise şekilsel formun alt alanları olan orijinallik, başlıkların soyutluğu ve erken kapamaya direnç puanları ile ilgili öğretmen adaylarının cinsiyetleri ve bölümleri ile ilgili anlamlı bir fark bulunmazken, akıcılık ve zenginlik(detaylandırma) puanlarının sınıf öğretmeni adayları lehinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Karaçelik (2009) “Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Beceri Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında, Okul Öncesi Öğretmenleriyle Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerini, öğretmenlerde ve öğretmen adaylarında yaratıcı düşünme becerisini

etkileyebilecek bazı etkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma 2007-2008 eğitim öğretim yılında Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda tüm sınıflarda normal öğrenim görmekte olan 140 öğrenci ile Muğla il merkezi, Marmaris, Fethiye, Yatağan ve Ortaca ilçe merkezlerinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görevli 43 ana sınıfı öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarıyla öğretmenlerin akıcılık, esneklik ve orjinallik seviyelerindeki puanlarının akıcılıktan orjinallığe doğru düşüş gösterdiği belirlenmiş, buna ilaveten öğretmen adaylarıyla öğretmenler arasında yaratıcı düşünme düzeylerinin orjinallik boyutunda farklılık olduğu saptanmıştır.

Gürgen ve Bilen (2005), "Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri" konulu çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı alan derslerinin müzik öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkilerini incelemeyi ve müzik öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeyleri ile mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma, 33 öğrenciye 6. yarıyılın başında ve 7. yarıyılın sonunda Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (Sözel A Formu) uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin öntest ve sontest yaratıcılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Gözlem sonuçlarından sağlanan verilerin araştırma sonucunu destekler niteliğe sahip olduğu belirlenirken, öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı farka rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın, deseni, çalışma evreni, veri toplama araçları ve ulaşılan verilerin analiz edilme yöntemiyle ilgili bilgiler yer alır.

3.2. Araştırma Modeli

Bu araştırmada müzik öğretmen adayı öğrencilerin yaratıcı düşünme seviyelerini belirlemek ve çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modeli geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekliyle belirlemeyi sağlayan araştırma modelidir. Bu model çerçevesinde araştırmaya konu olan durum, kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılır. Bilginin doğru şekilde gözlenip belgelenmesi amaçlanır (Karasar, 2016: 109).

Eğitim alanı ile ilgili olarak karşımıza çıkan problemlerin birçoğu tanımlanabilir nitelik taşımaktadır. Bu durumdan dolayı tarama modeli kullanılan araştırmalar, bilginin anlaşılmasında ve çoğaltılmasında bu alanla ilgili yapılan araştırmalarda kuramcı ve uygulamacılara önemli katkılar sağlamaktadır (Balcı, 1997: 21).

3.3. Evren

Çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında eğitim gören toplam 100 öğrenci oluşturur.

Araştırmaya katılan Müzik öğretmen adaylarının cinsiyete göre dağılımları Tablo 4' te gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kadın	67	67.0
Erkek	33	33.0
Toplam	100	100.0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan müzik öğretmen adaylarının % 67'sinin kadın, % 33'ünün erkek olduğu, cinsiyet çoğunluğunu kadınların oluşturduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının mezun oldukları ortaöğretim programına göre dağılımları Tablo 5' te gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Ortaöğretim Programına Göre Dağılımları

Mezun Olunan Ortaöğretim Programı	N	%
Güzel sanatlar lisesi	86	86.0
Anadolu Lisesi	5	5.0
Düz lise	4	4.0
Meslek lisesi	5	5.0
Toplam	100	100.0

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan müzik öğretmen adaylarının % 86'sının Güzel Sanatlar Lisesi'nden, % 5 'inin Anadolu Lisesi'nden, % 4'ünün Düz Lise' den, % 5'inin Meslek Lisesi'nden mezun olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimine göre dağılımları Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Dağılımları

Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşanılan Yerleşim Birimi	N	%
Büyükşehir	28	28.0
Şehir	56	56.0
İlçe	13	13.0
Köy	3	3.0
Toplam	100	100.0

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan müzik öğretmen adaylarının, lisans eğitimine başlamadan önce % 28'inin büyükşehirde, % 56'sının şehirde, % 13'ünün ilçede, % 3'ünün ise köyde yaşadığı görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının anne eğitim durumu dağılımları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	N	%
Okur yazar	4	4.0
Okur yazar değil	5	5.0
İlkokul mezunu	35	35.0
Ortaokul mezunu	17	17.0
Lise mezunu	28	28.0
Üniversite-Yüksek okul mezunu	11	11.0

Tablo 7 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının anne eğitim durumu dağılımlarının % 4'ünün okur-yazar, % 5'inin okur-yazar değil, % 35'inin ilkokul mezunu, % 17'sinin ortaokul mezunu, % 28'inin lise mezunu, % 11'inin ise üniversite-yüksek okul mezunu olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının baba eğitim durumu dağılımları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	N	%
Okur yazar	1	1.0
Okur yazar değil	1	1.0
İlkokul mezunu	20	20.0
Ortaokul mezunu	19	19.0
Lise mezunu	33	33.0
Üniversite-Yüksek okul mezunu	24	24.0
Lisans üstü	2	2.0

Tablo 8 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının baba eğitim durumu dağılımlarının % 1'inin okur-yazar, % 1'inin okur-yazar değil, % 20'sinin ilkokul mezunu, % 19'unun ortaokul mezunu, % 33'ünün lise mezunu, % 24'ünün üniversite - yüksek okul mezunu, % 2'sinin ise lisans üstü mezunu olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının baba meslek durumuna göre dağılımları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Baba Meslek Durumuna Göre Dağılımları

Baba Meslek Durumu	N	%
Memur	13	13.0
İşçi	4	4.0
Öğretmen	7	7.0
Emekli	28	28.0
İşsiz	2	2.0
Esnaf	11	11.0
Serbest Meslek	22	22.0
Müzisyen	1	1.0
Çiftçi	3	3.0
Özel Şirket Çalışanı	7	7.0
Sağlıkçı	2	2.0

Tablo 9 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının baba meslek durumu dağılımlarının, % 13'ünün memur, % 4'ünün işçi, % 7'sinin öğretmen, % 28'inin emekli, % 2'sinin işsiz, % 11'inin esnaf, % 22'sinin serbest meslek, % 1'inin müzisyen, % 3'ünün çiftçi, % 7'sinin özel şirket çalışanı, % 2'sinin ise sağlıkçı olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının ailelerinin aylık toplam gelir düzeylerine göre dağılımları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Aylık Toplam Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

Aile Toplam Gelir Düzeyi	N	%
1000 TL' den az	6	6.0
1000-2000 TL arası	33	33.0
2000-3000 TL arası	29	29.0
3000 TL'den fazla	32	32.0

Tablo 10 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının ailelerinin aylık toplam gelir düzeyi dağılımlarının, % 6'sının 1000 TL' den az, % 33'ünün 1000-2000 TL arası, % 29'unun 2000-3000 TL arası, % 32'sinin 3000 TL'den fazla olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumlarına göre dağılımları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitimi Dışında Müzik Eğitimi Alıp Almama Durumlarına Göre Dağılımları

Lisans Eğitimi Dışında Müzik Eğitimi Alıp Almama Durumu	N	%
Evet	5	5.0
Hayır	95	95.0

Tablo 11 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumuna göre dağılımlarının, % 5'inin evet, % 95'inin hayır olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının çaldıkları çalgı sayısı durumuna göre dağılımları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Çaldıkları Çalgı Sayısı Durumuna Göre Dağılımları

Çaldıkları Çalgı Sayısı Durumu	N	%
Bir	6	6.0
İki	29	29.0
Üç	35	35.0
Dört ve üzeri	30	30.0

Tablo 12 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının çaldıkları çalgı sayısı durumuna göre dağılımlarının, % 6'sının bir, % 29'unun iki, % 35'inin üç, % 30'unun dört ve üzeri çalgı çaldığı görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının kitap okuma aralığına göre dağılımları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Aralığına Göre Dağılımları

Kitap Okuma Aralığı	N	%
Hiç	18	18.0
Ara sıra	41	41.0
Genellikle	32	32.0
Her zaman	9	9.0

Tablo 13 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının kitap okuma aralığına göre dağılımlarının, % 18'inin hiç, % 41'inin ara sıra, % 32'sinin genellikle, % 9'unun ise her zaman kitap okuduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının gazete okuma aralığına göre dağılımları Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Gazete Okuma Aralığına Göre Dağılımları

Gazete Okuma Aralığı	N	%
Hiç	39	39.0
Ara sıra	54	54.0
Genellikle	6	6.0
Her zaman	1	1.0

Tablo 14 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının gazete okuma aralığına göre dağılımlarının, % 39'unun hiç, % 54'ünün ara sıra, % 6'sının genellikle, % 1'inin ise her zaman gazete okuduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının bulmaca çözme aralığına göre dağılımları Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Bulmaca Çözme Aralığına Göre Dağılımları

Bulmaca Çözme Aralığı	N	%
Hiç	40	40.0
Ara sıra	47	47.0
Genellikle	10	10.0
Her zaman	3	3.0

Tablo 15 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının bulmaca çözme aralığına göre dağılımlarının, % 40'ının hiç, % 47'sinin ara sıra, % 10'unun genellikle, % 3'ünün ise her zaman bulmaca çözdüğü görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının kültürel etkinliklere katılma aralığına göre dağılımları Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Kültürel Etkinliklere Katılma Aralığına Göre Dağılımları

Kültürel Etkinliklere Katılma Aralığı	N	%
Hiç	11	11.0
Ara sıra	38	38.0
Genellikle	29	29.0
Her zaman	22	22.0

Tablo 16 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının kültürel etkinliklere katılma aralığına göre dağılımlarının, % 11'inin hiç, % 38'inin ara sıra, % 29'unun genellikle, % 22'sinin ise her zaman kültürel etkinliklere katıldığı görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının spor yapma aralığına göre dağılımları Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Aralığına Göre Dağılımları

Spor Yapma Aralığı	N	%
Hiç	19	19.0
Ara sıra	48	48.0
Genellikle	23	23.0
Her zaman	10	10.0

Tablo 17 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının spor yapma aralığına göre dağılımlarının, % 19'unun hiç, % 48'inin ara sıra, % 23'ünün genellikle, % 10'unun ise her zaman spor yaptığı görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının eğlence programı izleme aralığına göre dağılımları Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Eğlence Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları

Eğlence Programı İzleme Aralığı	N	%
Hiç	37	37.0
Ara sıra	30	30.0
Genellikle	20	20.0
Her zaman	13	13.0

Tablo 18 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının eğlence programı izleme aralığına göre dağılımlarının, % 37'sinin hiç, % 30'unun ara sıra, % 20'sinin genellikle, % 13'ünün ise her zaman eğlence programı izlediği görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının tartışma programı izleme aralığına göre dağılımları Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Tartışma Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları

Tartışma Programı İzleme Aralığı	N	%
Hiç	45	45.0
Ara sıra	32	32.0
Genellikle	14	14.0
Her zaman	9	9.0

Tablo 19 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının tartışma programı izleme aralığına göre dağılımlarının, % 45'inin hiç, % 32'sinin ara sıra, % 14'ünün genellikle, % 9'unun ise her zaman tartışma programı izlediği görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının bilgi yarışması izleme aralığına göre dağılımları Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Bilgi Yarışması Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları

Bilgi Yarışması Programı İzleme Aralığı	N	%
Hiç	15	15.0
Ara sıra	38	38.0
Genellikle	31	31.0
Her zaman	16	16.0

Tablo 20 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının bilgi yarışması programı izleme aralığına göre dağılımlarının, % 15'sinin hiç, % 38'inin ara sıra, % 31'inin genellikle, % 16'sının ise her zaman bilgi yarışması programı izlediği görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının belgesel programı izleme aralığına göre dağılımları Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Belgesel Programı İzleme Aralığına Göre Dağılımları

Belgesel Programı İzleme Aralığı	N	%
Hiç	12	12.0
Ara sıra	28	28.0
Genellikle	36	36.0
Her zaman	24	24.0

Tablo 21 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının belgesel programı izleme aralığına göre dağılımlarının, % 12'sinin hiç, % 28'inin ara sıra, % 36'sının genellikle, % 24'ünün ise her zaman belgesel programı izlediği görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının dizi film izleme aralığına göre dağılımları Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Dizi Film İzleme Aralığına Göre Dağılımları

Dizi Film İzleme Aralığı	N	%
Hiç	17	17.0
Ara sıra	33	33.0
Genellikle	21	21.0
Her zaman	29	29.0

Tablo 22 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının dizi film izleme aralığına göre dağılımlarının, % 17'sinin hiç, % 33'ünün ara sıra, % 21'inin genellikle, % 29'unun ise her zaman dizi film izlediği görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının ailelerinde müzikle ilgilenen var mı? Varsa ne amaçla ilgili olup olmadığı durumunu gösteren dağılımları Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Araştırmaya Katılan Müzik Öğretmen Adaylarının Ailelerinde Müzikle İlgilenen Var Mı? Varsa Ne Amaçla İlgili Olup Olmadığı Durumunu Gösteren Dağılımları

Ailenin Müzikle İlgilenme Durumu	N	%
Hayır	34	34.0
Hobi	48	48.0
Eğitimcilik	9	9.0
Yorumculuk / Bestecilik	9	9.0

Tablo 23 incelendiğinde Müzik öğretmen adaylarının ailelerinin müzikle ilgili olma durumuna göre dağılımlarının, % 34'ünün ilgilenmediği, % 48'inin hobi amacıyla ilgilendiği, % 9'unun eğitimci olarak ilgilendiği, % 9'unun ise yorumcu ya da besteci olarak ilgilendiği görülmektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada elde edilen verileri toplamak için, Müzik öğretmen adaylarının bazı kişisel özelliklerini saptamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ile Whetton ve Cameron (2002: 176) tarafından geliştirilen orijinal ismi "How Creative Are You?" olan, Aksoy (2004) tarafından "Ne Kadar Yaratıcısınız?" şeklinde Türkçeye uyarlanan yaratıcılık ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından inceleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kullanılan kişisel bilgi formu ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan müzik öğretmen adayı öğrencilerin;

cinsiyetleri, mezun oldukları orta öğretim kurumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimi, anne ve baba eğitim durumları, baba meslek grubu, ailenin aylık toplam gelir düzeyi, lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumu, farklı türde çalgı çalma sayısı, kitap ve gazete okuma bulmaca çözme aralığı, kültürel etkinliklere katılma, spor yapma devamlılığı, eğlence, tartışma, bilgi yarışması ve belgesel programı izleme sıklığı, dizi film izleme aralığı, ailede müzikle ilgilenen bireylerin varlığı eğer varsa ne amaçla ilgili olduğu durumu gibi değişkenler hakkında bilgi sağlanmıştır.

3.4.2. Yaratıcılık Ölçeği

Araştırmada, Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Whetton ve Cameron (2002: 176) tarafından geliştirilen orijinal ismi “How Creative Are You?” olan, Aksoy (2004) tarafından “Ne Kadar Yaratıcısınız?” şeklinde Türkçeye uyarlanan yaratıcılık ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu ölçekteki ifadeler Aksoy (2004) tarafından Türkçeye çevrildikten sonra amaç doğrultusunda her bir madde değerlendirilerek ölçeğe alınıp alınmayacağına karar verilmiştir. Ölçek maddeleri incelenerek, 40 maddeden oluşan ölçek ön uygulama ölçeği haline getirilmiştir. Yaratıcılık ölçeği, öğrencilerin sahip olduğu özellikler, tutumlar, değerler, güdüler ve ilgileri karakterize etmektedir. Ayrıca bu ölçek öğrencilerin yüksek yaratıcı kişiliklerinin saptanmasına yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte bulunan, öğrencilerin yaratıcılık özelliklerini saptamaya yönelik her bir madde için A) katılıyorum B) kararsızım C) katılmıyorum alternatifleri verilmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerden kendilerine en yakın olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Ölçekte bulunan her bir maddenin puanlaması ayrı olmuştur. Ölçekte bulunan maddelerin sahip olduğu en düşük puan (-2), en yüksek puan ise 4 olmuştur.

Buna rağmen 40. soru dereceleme ölçeği şeklinde değildir. Bu soruda yaratıcılıkla ilgili 54 adet sıfat verilmiştir. Bu sıfatların ölçekteki puan değerleri 0 ile 2 arasında farklılık göstermektedir. Bu sıfatların puan değerleri de her öğrencinin toplam yaratıcılık puanlarının hesaplanmasında dikkate alınmıştır (Aksoy, 2004: 197).

Ölçekten elde edilen puanlara göre yaratıcılık düzeyleri Aksoy (2004: 203) tarafından, 10 puanın altında olan değerler için “Yaratıcılığı Olmayan”; 10–19 puan aralığı için “Ortanın Altında Yaratıcı”; 20–39 puan aralığı için “Orta Düzeyde Yaratıcı”; 40–64 puan aralığı için “Ortanın Üzerinde Yaratıcı”; 65–94 aralığı için

“Oldukça Yaratıcı”; 95–116 puan aralığı için ise “Olağanüstü Yaratıcı” olarak belirtilmiştir.

Tablo 24. Yaratıcılık Ölçeğinden Elde Edilen Toplam Puanlara Göre Yaratıcılık Düzeyini Gösteren Değer Aralıkları

Yaratıcılık Grubu	Puan Aralığı
Yaratıcılığı Olmayan	10 dan az
Ortanın Altında Yaratıcı	10 - 19
Orta Düzeyde Yaratıcı	20 - 39
Ortanın Üzerinde Yaratıcı	40 - 64
Oldukça Yaratıcı	65 - 94
Olağan Üstü Yaratıcı	95 - 116

Kaynak: Whetton ve Cameron (2002: 176)

Yaratıcılık ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması için iki ayrı okulda (Ankara Lisesi, Yunus Emre Lisesi) lise ikinci sınıfta öğrenim gören 174 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmıştır (Aksoy, 2004: 197).

Faktör analizi sonucunda ölçek tek boyutlu çıkmış açıklanan varyans % 45 olmuştur. Yaratıcılık ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması için üstte de belirtildiği gibi Ankara ili Sincan ilçesinde bulunan Yunus Emre Lisesi 10. Sınıfta (lise 2) öğrenim gören 174 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda anketlerden elde edilen veriler ile SPSS programı kullanılarak ölçeğin güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçekte yer alan likert dereceleme ölçeğindeki 39 maddenin güvenilirlik kat sayısı Cronbach Alfa; .94 olarak oldukça yüksek bir değer çıkmıştır. Ön uygulama ölçeğinde bulunan 39 maddeden 8 tanesinin madde toplam korelasyonu .30'un altında bir değer almış, bir madde .30 diğer bir madde ise .31'lik madde toplam korelasyonu göstermiştir (Aksoy, 2004: 197).

Ön uygulama ölçeğinde bulunan maddelerden .30'un altında madde toplam korelasyonuna sahip 8 madde, daha önce güvenilirlik çalışması yapıldığından ve araştırmanın amacı için önem taşıdığından asıl uygulama anketine de alınmıştır. Neticede ön uygulama anketinde yer alan 39 likert tipi dereceleme ölçeğinde, bir tanede kategorik olmak üzere toplam 40 madde aslı uygulama ölçeğinde yer almıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda sağlanan verilerin analizi için SPSS 24 istatistik paket programı kullanılmıştır. Gruptaki birey sayıları arasında dengesiz dağılımların belirlendiği durumlarda nonparametrik yöntemlerden Kruskal Wallis testi ile Mann

Whitney U- testi uygulanmıştır. Test analizleri sonucunda elde edilen veriler tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, çalışma süresince elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde bulgular yorumlanarak araştırmanın alt problemlerini oluşturan soruların cevaplandırılmasına yönelik yapılan değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri ne düzeydedir ?

Tablo 25. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	sd
Yaratıcılık puan	100	21.00	77.00	44.57	9.52
Toplam	100				

Müzik öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme testi puanları Tablo 25'te verilmiştir. Buna göre test puanlarının minimum puanı 21.00, maksimum puanı 77.00 ve ortalama puanlarının 44.57 olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Uygulanan Yaratıcılık Testinden Elde Edilen Puanlara Göre Sahip Olunan Yaratıcılık Düzeyine İlişkin Dağılım

Yaratıcılık Grubu	Puan Aralığı	f	%
Yaratıcılığı Olmayan	10 dan az		
Ortanın Altında Yaratıcı	10 - 19		
Orta Düzeyde Yaratıcı	20 - 39	28	28
Ortanın Üzerinde Yaratıcı	40 - 64	69	69
Oldukça Yaratıcı	65 - 94	3	3
Olağan Üstü Yaratıcı	95 - 116		

Müzik öğretmen adaylarının uygulanan yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanlarına göre sahip oldukları yaratıcılık düzeyleri Tablo 26'da verilmiştir. Buna göre adayların % 28'inin "orta düzeyde yaratıcı", % 69'unun "ortanın üzerinde yaratıcı", % 3'ünün ise "oldukça yaratıcı" olduğu görülmektedir. Yaratıcılığı olmayan, ortanın

altında yaratıcı ve olağanüstü yaratıcı düzeyde ise hiçbir Müzik öğretmen adayının bulunmadığı belirlenmiştir.

4.2. İkinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 27. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U- Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	Z	p
Kadın	67	49.71	3330.50	1052.500	-.389	.697
Erkek	33	52.11	1719.50			

Müzik öğretmeni adaylarının cinsiyete göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Mann Whitney U- testi sonuçları Tablo 27’de verilmiştir. Buna göre kadın ve erkek katılımcıların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir, $U= 1052.500$, ($p > .05$).

4.3. Üçüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri mezun oldukları ortaöğretim programına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 28. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Mezun Oldukları Ortaöğretim Programına Göre Kruskal Wallis Testi sonuçları

Mezun Olunan Ortaöğretim Programı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Güzel sanatlar lisesi	86	48.64	4.176	3	.243
Anadolu Lisesi	5	61.40			
Düz lise	4	48.38			
Meslek lisesi	5	73.30			

Müzik öğretmeni adaylarının mezun oldukları ortaöğretim programına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 28’de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların mezun

oldukları ortaöğretim programına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = 4.176, ($p > .05$).

4.4. Dördüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 29. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Lisans Eğitimine Başlamadan Önce Yaşadıkları Yerleşim Birimine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaşanılan Yerleşim Birimi	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Büyük Şehir	28	46.77	.995	3	.803
Şehir	56	50.97			
İlçe	13	54.50			
Köy	3	59.17			

Müzik öğretmeni adaylarının lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimine göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 29'da verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = .995, ($p > .05$).

4.5. Beşinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 30. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Anninin Eğitim Durumu	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Okur Yazar	4	59.13	5.124	5	.401
Okur Yazar Değil	5	46.80			
İlkokul Mezunu	35	52.63			
Ortaokul Mezunu	17	54.74			
Lise Mezunu	28	51.64			
Üniversite-Yüksekokul Mezunu	11	32.82			

Müzik öğretmeni adaylarının annenin eğitim durumuna göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 30'da verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=5, n=100) =5.124, ($p > .05$).

4.6. Altıncı Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 31. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Babanın Eğitim Durumu	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Okur Yazar	1	91.50	5.653	6	.463
Okur Yazar Değil	1	97.00			
İlkokul Mezunu	20	51.53			
Ortaokul Mezunu	19	54.24			
Lise Mezunu	33	48.15			
Üniversite-Yüksekokul Mezunu	24	46.23			
Lisans Üstü Mezunu	2	51.00			

Müzik öğretmeni adaylarının babanın eğitim durumuna göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 31'de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=6, n=100) =5.653, ($p > .05$).

4.7. Yedinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri babanın mesleğine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 32. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Babanın Meslek Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Babanın Meslek Durumu	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Memur	13	47.15	8.785	10	.553
İşçi	4	54.50			
Öğretmen	7	44.00			
Emekli	28	45.09			
İşsiz	2	74.75			
Esnaf	11	55.64			
Serbest Meslek	22	54.48			
Müzisyen	1	16.50			
Çiftçi	3	35.33			
Özel Şirket Çalışanı	7	57.21			
Sağlıkçı	2	82.75			

Müzik öğretmeni adaylarının babanın meslek durumuna göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 32’de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların babanın meslek durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=10, n=100) =8.785, ($p > .05$).

4.8. Sekizinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri ailenin aylık toplam gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 33. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ailenin Aylık Gelir Düzeyi	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
1000 TL’ den az	6	55.67	1.618	3	.655
1000-2000 TL arası	33	53.53			
2000-3000 TL arası	29	45.02			
3000 TL’ den fazla	32	51.38			

Müzik öğretmeni adaylarının ailenin aylık toplam gelir düzeyine göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 33’de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların ailenin aylık toplam

gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = 1.618, ($p > .05$).

4.9. Dokuzuncu Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 34. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Lisans Eğitimi Dışında Müzik Eğitimi Alıp Almama Durumlarına Göre Mann Whitney U- Testi Sonuçları

Müzik Eğitimi Alıp Almama Durumu	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	Z	p
Evet	5	42.50	212.50	197.500	-.633	.527
Hayır	95	50.92	4837.50			

Müzik öğretmeni adaylarının lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumlarına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları Tablo 34'te verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, U= 197.500, ($p > .05$).

4.10. Onuncu Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri çaldıkları çalgı sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 35. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Çaldıkları Çalgı Sayısına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Çalınan Çalgı Sayısı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Bir	6	33.67	2.270	3	.518
İki	29	51.22			
Üç	35	52.84			
Dört ve üzeri	30	50.43			

Müzik öğretmeni adaylarının çaldıkları çalgı sayısına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 35’te verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların çaldıkları çalgı sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =2.270, ($p > .05$).

4.11. On birinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri kitap okuma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 36. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Kitap Okuma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kitap Okuma Aralığına Göre	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	18	44.78	7.376	3	.061
Ara Sıra	41	43.84			
Genellikle	32	61.20			
Her zaman	9	54.22			

Müzik öğretmeni adaylarının kitap okuma aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 36’da verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların kitap okuma aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =7.376, ($p > .05$).

4.12. On ikinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri gazete okuma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 37. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Gazete Okuma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Gazete Okuma Aralığına Göre	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	39	42.44	5.340	3	.149
Ara Sıra	54	56.49			
Genellikle	6	49.08			
Her zaman	1	50.00			

Müzik öğretmeni adaylarının gazete okuma aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 37'de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların gazete okuma aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =5.340, ($p > .05$).

4.13. On üçüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri bulmaca çözme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 38. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Bulmaca Çözme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Bulmaca Çözme Aralığına Göre	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	40	49.04	2.501	3	.475
Ara Sıra	47	54.04			
Genellikle	10	38.70			
Her zaman	3	53.83			

Müzik öğretmeni adaylarının bulmaca çözme aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 38'de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların bulmaca çözme aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =2.501, ($p > .05$).

4.14. On dördüncü Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri kültürel etkinliklere katılma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 39. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Kültürel Etkinliklere Katılma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kültürel Etkinliklere Katılma Aralığına Göre	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	11	61.00	2.494	3	.476
Ara Sıra	38	46.14			
Genellikle	29	52.78			
Her zaman	22	49.77			

Müzik öğretmeni adaylarının kültürel etkinliklere katılma aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 39'da verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların kültürel etkinliklere katılma aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =2.494, ($p > .05$).

4.15. On beşinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri spor yapma aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 40. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Spor Yapma Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Spor Yapma Aralığına Göre	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	19	43.74	2.106	3	.551
Ara Sıra	48	54.35			
Genellikle	23	47.70			
Her zaman	10	51.30			

Müzik öğretmeni adaylarının spor yapma aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 40'ta verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların spor yapma aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =2.106, ($p > .05$).

4.16. On altıncı Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri eğlence programları izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 41. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Eğlence Programları İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Eğlence Programları İzleme Aralığı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	37	52.00	.788	3	.852
Ara Sıra	30	48.15			
Genellikle	20	48.13			
Her zaman	13	55.31			

Müzik öğretmeni adaylarının eğlence programları izleme aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 41’de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların eğlence programları izleme aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = .788, ($p > .05$).

4.17. On yedinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri tartışma programları izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 42. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Tartışma Programları İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tartışma Programları İzleme Aralığı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	45	48.19	5.188	3	.159
Ara Sıra	32	45.25			
Genellikle	14	61.57			
Her zaman	9	63.50			

Müzik öğretmeni adaylarının tartışma programları izleme aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 42’de verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların tartışma

programları izleme aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = 5.188, ($p > .05$).

4.18. On sekizinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri bilgi yarışması programları izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 43. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Bilgi Yarışması Programları İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Bilgi Yarışması Programları İzleme Aralığı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	15	47.43	.630	3	.899
Ara Sıra	38	52.45			
Genellikle	31	48.32			
Her zaman	16	52.97			

Müzik öğretmeni adaylarının bilgi yarışması programları izleme aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 43'te verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların bilgi yarışması programları izleme aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = .630, ($p > .05$).

4.19. On dokuzuncu Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri belgesel izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 44. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Belgesel İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Belgesel İzleme Aralığı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	12	39.88	2.000	3	.572
Ara Sıra	28	50.23			
Genellikle	36	52.28			
Her zaman	24	53.46			

Müzik öğretmeni adaylarının belgesel izleme aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 44'te verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların belgesel izleme aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100)=2.000 , ($p>.05$).

4.20. Yirminci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri dizi film izleme aralığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 45. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Dizi Film İzleme Aralığına Göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Dizi Film İzleme Aralığı	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hiç	17	66.41	6.48	3	.090
Ara sıra	33	46.14			
Genellikle	21	45.67			
her zaman	29	49.64			

Müzik öğretmeni adaylarının dizi film izleme aralığına göre yaratıcılık düzeyi puanlarını Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 45'te verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların dizi film izleme aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) = 6.48, ($p>.05$).

4.21. Yirmi birinci Alt probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri seviyeleri ailede müzikle ilgilenen var mı? Varsa ne amaçla ilgili olup olmadığına göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

Tablo 46. Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Ailelerinde Müzikle İlgilenen Var Mı? Varsa Ne Amaçla İlgili Olup Olmadığı Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ailenin Müzikle İlgilenme Durumu	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Hayır	34	54.81	3.815	3	.282
Hobi	48	44.71			
Eğitimcilik	9	58.22			
Yorumculuk/Bestecilik	9	57.39			

Müzik öğretmeni adaylarının ailelerinin müzikle ilgili olma durumuna göre yaratıcılık düzeyi puanlarının Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 46'da verilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların ailelerinin müzikle ilgi durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, χ^2 (sd=3, n=100) =3.815, ($p > .05$).

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde; araştırmanın bulgularından yola çıkarak elde edilen sonuçlar açıklanmıştır. Ulaşılan bu sonuçlar, literatürde bulunan ilgili alan yazınla ilişkilendirilerek değerlendirmeler yapılmış ve araştırmaya ilişkin önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın amacı; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan Müzik öğretmen adaylarının, yaratıcı düşünme becerilerini belirlemek ve ortaya çıkan sonuçları çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu kapsamda müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri belirlendikten sonra adayların yaratıcı düşünme düzeyleri ile; cinsiyet, mezun olukları orta öğretim kurumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimi, lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumları, farklı türde çalgı çalma sayısı, kitap ve gazete okuma aralığı, bulmaca çözme devamlılığı, eğlence, tartışma programı, bilgi yarışması, belgesel ve dizi film izleme sıklığı, ailenin aylık toplam gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu, baba meslek grubu, ailede müzikle ilgilenen kişilerin varlığı gibi değişkenlerin ilişki gösterip göstermediğiyle ilgili ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Müzik öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerine ait bulgular Tablo 25'te, uygulanan yaratıcılık testinden elde edilen puanlara göre sahip oldukları yaratıcılık düzeyine ilişkin dağılım ise Tablo 26'da sunulmuştur. Tablo 25'te görüldüğü gibi Müzik öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme testi puanlarının minimum 21.00 ile maksimum 77.00 puan aralığında olduğu, genel ortalama puanın ise 44.57 olduğu görülür. Bu durum da genel ortalama puanı göz önüne alınarak araştırmaya katılan Müzik öğretmen adaylarının "ortanın üzerinde yaratıcı" oldukları görülmüştür. Tablo 26'da verilen yaratıcılık düzey puan dağılımına göre ise, adaylardan yaratıcılığı olmayan, ortanın altında olan ve olağanüstü düzeyde yaratıcı olan kişiye rastlanmadığı saptanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan Müzik öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun "ortanın üzerinde yaratıcı", çok azının "oldukça yaratıcı" çeyreğinin de "orta düzeyde yaratıcı" olduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt probleminden elde edilen bulgular ile Birişçi ve Karal, (2011)' in “Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Ortamda Materyal Tasarlarken İşbirlikli Çalışmalarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Olan Etkisi” adlı öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmanın birinci alt probleminde, yaratıcı düşünme becerisi ölçeğinin öğretmen adaylarına uygulanmasının ardından elde edilen puanlara göre yaratıcılık düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sonucun da elde edilen bulgular ile bu araştırmanın ilgili alt problemine ait bulguları benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarına uygulanan yaratıcılık testi puanlarının ve adayların yaratıcılık seviyelerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

2. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre cinsiyetin öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulguların; Öztekin (2013)' in “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Adıgüzel (2016)' in “Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle Öğretmen Davranışlarının Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı Arasındaki İlişki”, Zeytun (2010)' nun “Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcılık ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Gülererli (2014)' nin “Öğretmenlerin Evlilik Uyumları İle Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Tekin (2004)' in “Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri” ve Konak (2008)' in “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sanatsal Yaratıcılık Düzeyleri” adlı araştırmalarıyla benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgular Altın (2010)'ın “İlköğretimde Görevli Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarıyla Yaratıcılıkları İlişkisi” adlı çalışmasında öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak yaratıcılık düzeylerini algılamalarının farklı olduğu ve bu farkın kadın öğretmenler lehine olduğu bulunmuştur. Bu yönüyle ikinci alt probleme ait bulgular çalışma ile farklılık gösterir.

3. Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının mezun oldukları ortaöğretim programı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının mezun oldukları ortaöğretim programının yaratıcı düşünme becerilerini

etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın üçüncü alt problemine ait bulguların; Öztekin (2013)' in “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Karaçelik (2009)' in “Okul Öncesi Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Beceri Düzeylerinin İncelenmesi”, Toyran (2015)' in “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Tekin (2004)' in “Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri” ve Çetingöz (2002)'ün “Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi” adlı çalışmalarında bulunan ilgili alt problemlerle benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

4. Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimi değişkeni ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimlerinin yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın dördüncü alt problemine ait bulguların; Temizkalp (2010)' in “Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri” adlı çalışmasıyla benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Aynı alt probleme ait bulgular Polat (2017)' in “Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında ulaşılan araştırma sonucuna göre sınıf öğretmenlerin çocukluklarının geçtiği yerleşim yeri ile yaratıcılık düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuç sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin çocukluklarının geçtiği yerleşim yeri değişkenine bağlı olarak anlamlı düzeyde değiştiğini göstermektedir. Buna göre çocukluğunun geçtiği yerleşim yeri büyüdükçe öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri de yükselmektedir. Bu yönüyle dördüncü alt probleme ait bulgular çalışma ile farklılık gösterir.

5. Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyi ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının anne eğitim düzeylerinin yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın beşinci alt problemine ait bulguların; Karaçelik (2009)' in “Okul Öncesi

Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Beceri Düzeylerinin İncelenmesi”, Öztekin (2013)’ in “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Toyran (2015)’ in “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Polat (2017)’ in “Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” ve Konak (2008)’ in “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sanatsal Yaratıcılık Düzeyleri” adlı araştırmalarıyla benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Aynı alt probleme ait bulgular Atay (2009)’ın “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet ve Ebeveyn Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi” adlı çalışmasının üçüncü alt problemiyle ile farklılık gösterir.

6. Araştırmanın altıncı alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyi ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının baba eğitim düzeylerinin yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın altıncı alt problemine ait bulguların; Konak (2008)’ in “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sanatsal Yaratıcılık Düzeyleri”, Öztekin (2013)’ in “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Karaçelik (2009)’ in “Okul Öncesi Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Beceri Düzeylerinin İncelenmesi”, Çetingöz (2002)’ün “Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi”, Toyran (2015)’ in “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Polat (2017)’ in “Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, adlı araştırmaları ile benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Aynı alt probleme ait bulgular Öztunç (1999)’ un “Yaratıcı Düşünce Üzerinde Ailenin Etkisi” adlı çalışmasında eğitim düzeyi yüksek olan babaların çocuklarının yaratıcı düşünme yeteneklerinin, eğitim düzeyi daha düşük olan babaların çocuklarına göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle altıncı alt probleme ait bulgular çalışma ile farklılık gösterir.

7. Araştırmanın yedinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının baba mesleği ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının baba mesleğinin adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın yedinci alt problemine ait bulguların; Çetingöz (2002)'ün “Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi”, Karaçelik (2009)' in “Okul Öncesi Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Beceri Düzeylerinin İncelenmesi” ve Öztunç (1999)' un “Yaratıcı Düşünce Üzerinde Ailenin Etkisi” adlı çalışmalarında bulunan ilgili alt problemlerle benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

8. Araştırmanın sekizinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının ailelerinin aylık toplam gelir düzeyi ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının ailelerinin aylık toplam gelir düzeyinin adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın sekizinci alt problemine ait bulguların; Kara (2007)' nin yaptığı “Okul Öncesi Dönemde 5-6 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışma ile benzerlik göstermesi araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Aynı alt probleme ait bulgular Öztunç (1999)' un “Yaratıcı Düşünce Üzerinde Ailenin Etkisi” adlı çalışmasında aylık toplam gelir düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının yaratıcılık becerileri, aylık toplam gelir düzeyi daha düşük olan ailelerin çocuklarına göre daha yüksek çıkmıştır. Bu yönüyle sekizinci alt probleme ait bulgular çalışma ile farklılık gösterir.

9. Araştırmanın dokuzuncu alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının lisans eğitimleri dışında müzik eğitimi alıp almama durumları ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Buna göre öğretmen adaylarının lisans eğitimi dışında müzik eğitimi alıp almama durumlarının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın dokuzuncu alt probleminin bulgularıyla ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

10. Araştırmanın onuncu alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının çaldıkları çalgı sayısı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının

çaldıkları çalgı sayısının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın onuncu alt probleminin bulgularıyla ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

11. Araştırmanın on birinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının kitap okuma aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının kitap okuma aralıklarının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on birinci alt problemine ait bulgular; Polat (2017)' ın “Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, adlı çalışmasında sık kitap okuma alışkanlığı kazanmış öğretmenlerin daha seyrek kitap okuma alışkanlığına sahip öğretmenlere göre yaratıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle on birinci alt probleme ait bulgular çalışma ile farklılık gösterir.

12. Araştırmanın on ikinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının gazete okuma aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının gazete okuma aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on ikinci alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

13. Araştırmanın on üçüncü alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının bulmaca çözme aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının bulmaca çözme aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on üçüncü alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

14. Araştırmanın on dördüncü alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının kültürel etkinliklere katılma aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının kültürel etkinliklere katılma aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on dördüncü alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

15. Araştırmanın on beşinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının spor yapma aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının spor yapma aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on beşinci alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

16. Araştırmanın on altıncı alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının eğlence programları izleme aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının eğlence programları izleme aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on altıncı alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

17. Araştırmanın on yedinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının tartışma programı izleme aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının tartışma programı izleme aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on yedinci alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

18. Araştırmanın on sekizinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının bilgi yarışması izleme aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının bilgi yarışması izleme aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on sekizinci alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

19. Araştırmanın on dokuzuncu alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının belgesel izleme aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının belgesel izleme aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın on dokuzuncu alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

20. Araştırmanın yirminci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının dizi film izleme aralığı ile yaratıcı düşünme becerileri

arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının dizi film izleme aralığının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın yirminci alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

21. Araştırmanın yirmi birinci alt problemine ilişkin bulgulara bakıldığı zaman, Müzik öğretmen adaylarının ailelerinde müzikle ilgilenen var mı? Varsa ne amaçla ilgili olup olmadıkları durumu ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu duruma göre öğretmen adaylarının ailelerinde müzikle ilgilenen olup olmamasının, eğer varsa ne amaçla ilgili olup olmadıklarının adayların yaratıcı düşünme becerilerini etkilemediği söylenebilir. Araştırmanın yirmi birinci alt probleminin bulguları ile ilgili olarak alan yazında herhangi bir örneğe rastlanmamıştır.

5.2. Öneriler

1. Bu araştırma, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileriyle ilgili olarak daha kapsamlı bilgilere ulaşmak için, çalışma alanı genişletilebilir.

2. Eğitim öğretim sürecinde yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi ancak yaratıcı düşünme becerisine sahip olan ve bu beceriyi kendi derslerinde etkin olarak kullanabilen eğitimciler ve öğretmenler aracılığıyla mümkün olabilir. Bu nedenle eğitimci ve öğretmenlerin söz edilen yetilere sahip olabilmeleri için öğretmen adaylarına eğitim fakültelerinde düşünme eğitimi dersinin teorik ve uygulamalı olarak verilmesi sağlanabilir.

3. Bu araştırma yalnızca Müzik öğretmen adaylarını kapsamaktadır. Yapılan çalışma çeşitli branşlarla karşılaştırılarak, farklı değişkenler kullanılarak yeni araştırmalar yapılabilir.

4. Müzik öğretmen adaylarının büyük bir bölümünün mezun olduğu Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'ndeki eğitime önem verilmesi, verilen eğitimdeki niteliğin, üst düzey düşünme becerilerini ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirilmeye olanak verecek şekilde artırılması sağlanabilir.

5. Bu araştırmada Müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri incelenmiştir. Diğer üst düzey düşünme becerilerinden olan eleştirel düşünme becerisi

ve problem çözüme becerisi de çeşitli değişkenler açısından incelenerek yeni araştırmalar yapılabilir.

6. Öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra yaratıcılık düzeylerinin nasıl artırılması gerektiği ve bunun teşvik edilmesi için eğitim-öğretim ortamlarının, materyallerinin, etkinliklerin nasıl düzenlenmesi gerektiği gibi konularla ilgili olarak araştırmalar yapılabilir.

7. Ailenin aylık gelir düzeyi, lisans eğitime başlamadan önce yaşanan yerleşim birimi, anne ve babanın eğitim düzeyi, kitap okuma aralığı gibi değişkenlerin, yaratıcılıkla olan ilişkisinin ele alındığı çalışmalar incelendiği zaman farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu nedenle, bireylerin yaratıcı düşünme becerilerini etkileyen etmenlerle ilgili olarak yapılacak çalışmalarda, yukarıda belirtilen değişkenlerin özel olarak incelenmesinin yararlı olacağı düşünülür.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, D. Ç. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle Öğretmen Davranışlarının Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Adıgüzel, H. (2002). *Yaratıcı Drama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aksoy, B. (2004). *Çoğrafya Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altın, B. (2010). *İlköğretimde Görevli Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarıyla Yaratıcılıkları İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aral, N. (1999). Sanat Eğitimi - Yaratıcılık Etkileşimi. *Hacettepe üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(15), 11-17.
- Argun, Y. (2004). *Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ata, B. (1998). *Tarih Öğretiminde Bilimsel Problem Çözme Yönteminin Uygulamasına Yönelik Bir Model*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atay, Z. (2009). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet ve Ebeveyn Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi: Ereğli Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aybek, B. (2010). *Örneklerle Düşünme ve Eleştirel Düşünme* (1. b.). Adana: Nobel Kitapevi.
- Aykaç, N. (2005). *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bartlett, F. (1958). *Thinking*. New Yorg: Basic Books.
- Bilen, S. (1995). *İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdüsel Süreçler Üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Bilen, S. (1999). *Çagdas Müzik Egitiminde Yaraticiligin Önemi. Ögretmen Egitiminde Çagdas Yaklasimlar Sempozyumu*. İzmir: Dokuz Eylöl Üniversitesi.
- Birişçi, S., & Karal, H. (2011). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Ortamda Materyal Tasarlarken İşbirlikli Çalışmalarının Yaraticı Düşünme Becerilerine Olan Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 203-219.
- Bonsting, J. J. (1992). (H. Köksal, Çev.) İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- Browning, G. (1996). *The Perfect Creative and Productive Team*. Englewood Cliffs, New Jersey: The Browning Group.
- Craft, A. (2003). Creative Thinking in The Early Years of Education. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 23(2), 143-154.
- Cüceloğlu, D. (1995). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çetingöz, D. (2002). *Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaraticı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylöl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- De Bono, E. (1997). *Altı Şapkalı Düşünme Tekniği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demir, M. K. (2006). *İlköğretim Dördüncü Ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü , Ankara.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegem A.
- Demirel, Ö. (2008). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Gelistirme* (11. b.). Ankara: Pegem Yayınları.
- Doğan, N. (2007). Yaraticı Düşünme ve Yaraticılık. Ö. Demirel (Dü.) içinde, *Eğitimde Yeni Yönelimler* (2. b., s. 167). Ankara: Pegem A.
- Efe, S. (2017). *Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Bilimsel Tutum ve Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Eriç, M. (1998). *Kültür ve Yaraticılık*. İstanbul: Kazancı Yayınları.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1991). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Fisher, R. (1990). *Teaching Children to Think*. Cheltenham: Nelson Thornes.
- Gülererli, N. (2014). *Öğretmenlerin Evlilik Uyumları İle Yaraticılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Güney, K. (2008). *Mikro-Yansıtıcı Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Sunu Performansı ve Yansıtıcı Düşünmesine Etkisi*, 34. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gürgen, E. T., & Bilen, S. (2005). Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 325-338.
- İşleyen, T., & Küçük, B. (2013). Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerini Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 199-208.
- Kara, A. (2007). *Okul Öncesi Dönemde 5-6 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karaçelik, S. (2009). *Okul Öncesi Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karadeniz, A. (2006). *Liselerde Eleştirel Düşünme Eğitimi*, 38-40. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakelle, S. (2009). Enhancing fluent and flexible thinking through the creative drama process. *Thinking Skills and Creativity*, 4, 124-129.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, H. (1997). *Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Akıl Yürütme Gücü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde eleştirici düşünme ve öğretimi*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Konak, A. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sanatsal Yaratıcılık Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Kurnaz, A. (2013). *Eleştirel Düşünme Öğretimi Etkinlikleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Landau, E. (1974). *Psychologie der Kreativitaet*. München/Basel.
- Mert, İ. S. (1997). *Karar Vermede Yaratıcı Problem Çözme*, 36. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *M.E.B. Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. Aralık 2017 tarihinde orgm.meb.gov.tr adresinden alındı

- Nickerson, R. S. (1988). On Improving Thinking Through Instruction. *dans Review of Research in Education*(vol. 15), 3-57.
- Orhon, G. (2004). *Yaratıcılık, Nörofizyolojik, Felsefi ve Eğitsel Temeller* (2. b.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E., & Turla, A. (2001). Okulöncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi ve Desteklenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*(151), 1-23.
- Öncü, E. Ç. (2014). *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi* (3. b.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özden, Y. (1997). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı Düşünme Öğrenme Ortamının Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılığa Etkisi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Öztekin, E. (2013). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Burdur.
- Öztunç, M. (1999). *Yaratıcı Düşünce Üzerinde Ailenin Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Öztürk, H. (2018). *filozof*. Ocak Pazartesi, 2018 tarihinde filozof.net: <http://filozof.net/Turkce/felsefe/felsefe-akimlari/624-dusunce-nedir-dusuncenin-anlami-felsefede-dusunce.html> adresinden alındı
- Öztürk, N. (2006). *Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Öztürk, Ş. (2004). Eğitimde Yaratıcı Düşünme. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(18), 77-84.
- Polat, M. (2017). *Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Rawlinson, j. G. (1995). *Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası*. (O. Değirmen, Çev.) İstanbul: Rota Yayın Tanıtım.
- Salih, M. (2010). Developing Thinking Skills in Malaysian Science students via an analogical task. *Journal of Science and Mathematics Education in Southeast Asia*, 33(1), 110-128.
- San, İ. (1985). *Sanat Ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 151.

- Seferoğlu, S., & Akbıyık, C. (2006). Eleştirel Düşünme Ve Öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(30), 193-200.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce* (2 b.). İstanbul: Evrim yayınları.
- Şahinel, S. (2002). *Eleştirel Düşünme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tekin Gürgen, E., & Bilen, S. (2005). Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 325-338.
- Tekin, E. (2004). *Müzik Alan Derslerinin Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Temizkalp, G. (2010). *Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Toyran, G. (2015). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* . Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Türk Dil Kurumu. (1989). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*(11. baskı). Ankara: TDK.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim Psikolojisi* (3. b.). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ünver , G. (2007). Yansıtıcı Düşünme. Ö. Demirel (Dü.) içinde, *Eğitimde Yeni Yönelimler* (2. b., s. 137). Ankara: Pegem A.
- Üstündağ, T. (2003). *Düşünme Çeşitleri*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (2009). *Yaratıcılığa Yolculuk* (4. b.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Whetton, D. A., & Cameron, K. S. (2002). *Answers to exercises taken from developing management skills*. 3rd Edition: At Northwestern Univ.Evanston.
- Yen, T. S., & Halili, S. H. (2015). Effective teaching of higher order thinking (HOT) in education. *The Online Journal of Distance Education and E-Learning*, 3(2), 41-47.
- Yenilmez, K., & Yolcu, B. (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(18), 95-105.
- Yıldırım, R. (2002). *Yaratıcılık ve Yenilik* (3. b.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Zeytun, S. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcılık Ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

EKLER

EK:1 Kişisel Bilgiler Formu

Değerli öğretmen adayları;

Bu anket ‘**Müzik Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)**’ konu başlıklı yüksek lisans tezimde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Anketimiz kişisel bilgiler formu ve yaratıcı düşünme ölçeğinin bulunduğu iki bölümden oluşmaktadır. Ankette yer alan maddelerden sizin için en uygun olanı (X) ile işaretlemeniz istenmektedir. Ankete vereceğiniz samimi cevapların araştırmanın geçerliliği için önemli olduğunu hatırlatır göstereceğiniz ilgi ve hassasiyet için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yasin YILDIZ

1) Cinsiyetiniz ?

() Bayan () Bay

2) Mezun Olduğunuz Ortaöğretim Programı ?

() Güzel Sanatlar Lisesi () Anadolu Lisesi () Düz Lise () Meslek Lisesi

Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşadığınız Yerleşim Birimi ?

3)

() Büyükşehir () Şehir () İlçe () Köy

4) Anne babanız eğitim durumları nedir ?

	Anne	Baba
Okur – yazar	()	()
Okur – yazar değil	()	()
İlkokul mezunu	()	()
Ortaokul mezunu	()	()
Lise mezunu	()	()
Üniversite/yüksekokul mezunu	()	()
Lisansüstü eğitim mezunu	()	()

5) Babanızın mesleği :

6) Ailenizin aylık toplam geliri ne kadar ?

- 1000 TL'den az 1000 – 2000 TL arası
 2000 – 3000 TL arası 3000 TL'den fazla

7) Okulunuz dışında müzik eğitimi alıyor musunuz ?

- Evet Hayır

8) Bir veya birden fazla müzik aleti çalıyor musunuz, çalıyorsanız kaç tane çalılıyorsunuz ?

- Hayır Bir İki Üç Dört ve üzeri

9) Boş Zamanlarınızda Aşağıdaki Etkinlikleri Hangi Sıklıkla Yaparsınız?

	Her Zaman	Genellikle	Ara sıra	Hiç
1.Kitap Okuma	☐	☐	☐	☐
2.Gazete Okuma	☐	☐	☐	☐
3.Bulmaca Çözme	☐	☐	☐	☐
4.Kültürel Etkinliklere Katılma	☐	☐	☐	☐
5.Spor Yapma	☐	☐	☐	☐

10) Aşağıdaki Televizyon Programlarını Ne Kadar Sıklıkla İzlersiniz?

	Her Zaman	Genellikle	Ara sıra	Hiç
1.Eğlence Programları	☐	☐	☐	☐
2.Tartışma Programları	☐	☐	☐	☐
3.Bilgi Yarışmaları	☐	☐	☐	☐
4. Belgesel	☐	☐	☐	☐
5.Dizi Filmler	☐	☐	☐	☐

11) Ailenizde müzikle ilgisi olan var mı ? Yanıtınız evetse , ne amaçla ilgilenmektedir/ilgilenmektedirler ? (Ne amaçla ilgilenildiğiyle ilgili birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Hayır Hobi Eğitimcilik Yorumculuk/Bestecilik

EK:2 Yaratıcılık Ölçeği (Ne Kadar Yaratıcısınız?)

Ne Kadar Yaratıcısınız?

Ne kadar yaratıcısınız? Aşağıdaki test sahip olduğunuz kişisel özellikler, tutumlar, değerler, güdüler ve ilgileri karakterize etmektedir. Ayrıca yüksek yaratıcı kişiliğinizi belirlemenize yardımcı olacaktır. Bu seçeneklerin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Her bir ifade için size en yakın seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Yasin YILDIZ

Sıra No	YARATICILIK ÖLÇEĞİ SEÇENEKLER	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Belirli bir problemi çözerken her zaman doğru işlemleri takip ettiğim konusunda büyük ölçüde emin olarak çalışırım			
2	Cevabını alamayacağımı düşündüğüm soruları sormak zaman kaybıdır			
3	Bir problemi çözerken bir işe yoğunlaşmam diğer insanların çoğundan daha düşük düzeydedir			
4	Problem çözmek için adım adım mantıklı basamakların en iyi yöntem olduğuna inanırım			
5	Grup çalışmalarında, bazen fikrimi sesli söyleyerek diğerlerinin sözünü keserim			
6	Zamanımın çoğunu başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri düşünerek harcarım			
7	Benim için doğru olduğuna inandığım şeyleri yapmak, başkalarının onayını kazanmaya çalışmaktan çok daha önemlidir			
8	Olaylar karşısında kararsız görünen insanlara karşı saygımı yitiririm			
9	Diğer insanlardan daha çok, ilgilendiğim ve heyecan duyduğum şeylere gereksinim duyarım			
10	İçimden geçenleri nasıl kontrol altında tutacağımı bilirim			
11	Zamanımın çoğunu zor problemlerle uğraşarak geçirebilirim			
12	Bazen aşırı istekli olurum			
13	En iyi fikirlerimi özellikle belirli bir şeyle meşgul olmadığım zaman üretirim			
14	Bir sorunun çözümüne yaklaştığım zaman sezgilerime ve “doğruluk” veya “yanlışlık” hislerime güvenirim			
15	Problem çözümünde; problemi analiz ederken hızlı, topladığım bilgileri sentez ederken daha yavaş çalışırım			
16	Bazen kuralları ihlal ettiğim ve gerektiği gibi davranmadığım için eleştirilirim			
17	Koleksiyon hobisini severim			
18	Hayal alemine dalmak, çok önemli projelerimin ortaya çıkmasına neden olur			
19	Gerçekçi ve tarafsız insanları severim			
20	Eğer şimdiki mesleğim dışında iki tür meslekten birisini seçmek durumunda olsaydım kâşif yerine tıp doktoru olmayı tercih ederdim			
21	Benimle aynı sosyal sınıf ve meslek grubundan olan insanlarla daha kolay anlaşabilirim			
22	İleri düzeyde estetik duyarlılığa sahibim			
23	Hayatımı yüksek statü ve güç elde etmek için sürdürürüm			

Sıra No		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
24	Kararlarının çoğundan emin olan insanları severim			
25	Sorunların başarılı şekilde çözülmesinde ilhamın rolü yoktur			
26	Bir tartışmada, görüşümün bir bölümünden vazgeçmek zorunda kalsam da en büyük zevkim hemfikir olmadığım insanla arkadaşlık kurmaktır			
27	insanlara kabul ettirmek yeni fikirler üretmek oldukça ilgimi çeker			
28	Derin düşünmek için bir günümü yalnız başıma geçirmekten hoşlanırım			
29	Kendimi yetersiz hissettiğim işlerden kaçınmaya çalışırım			
30	Bir bilgiyi değerlendirirken bilginin kaynağı içeriğinden daha önemlidir			
31	Belirsiz ve tahmin edilemeyen durumlardan hoşlanmam			
32	“Önce iş sonra memnuniyet” kuralını uygulayan insanları severim			
33	Bence başkalarına gösterdiği saygıdan çok, insanın kendine olan saygısı önemlidir.			
34	Mükemmel olmak için uğraşan insanların çok zeki olmadığını düşünürüm			
35	Grup halinde çalışmayı tek başına çalışmaya tercih ederim			
36	Başkalarını etkilemem gereken işleri severim			
37	Yaşamımda karşılaştığım çoğu problem doğru veya yanlış çözümü olmayan sorunlardır			
38	Her şey için bir yere sahip olmak ve her şeyin yerinde olması benim için önemlidir			
39	Tuhaf ve sıradışı kelimeler kullanan yazarlar sadece gösteriş meraklısıdır			
40	Aşağıdaki kelimeler insanları tanımlamak için kullanılan bir listedir. Sizi en iyi tanımlayan 10 kelimeyi işaretleyerek seçiniz.			

Aşağıdaki tabloda yer alan kelimelerden sizi en iyi tanımlayan 10 tanesini, karşısına (X) işareti yazarak işaretleyiniz.

Sıra	SEÇENEKLER	X	Sıra	SEÇENEKLER	X
1	Enerjik		28	Uyanık	
2	İkna edici		29	Tuhaf	
3	Dikkatli		30	Düzenli	
4	Revaçta olan		31	Duygusuz	
5	Özgüveni olan		32	Mantıklı düşünen	
6	Sebatlı		33	Anlayışlı	
7	Orijinal		34	Dinamik	
8	Tedbirli		35	Kendini isteyen	
9	Prensipli		36	Nezaketli	
10	Becerikli		37	Cesur	
11	Bencil		38	Verimli	
12	Bağımsız		39	Yardımsever	
13	Sert		40	Sezgili	
14	Kehanet sahibi		41	Hızlı	
15	Resmi		42	İyi huylu	
16	Gayri resmi		43	Esaslı	
17	Kendini işine adanmış		44	Düşüncesiz	
18	İleri görüşlü		45	Kararlı	
19	Gerçeklere dayanan		46	Gerçekçi	
20	Açık fikirli		47	Alçakgönüllü	
21	Çok anlayışlı		48	İstekli	
22	Utangaç		49	Dalgın	
23	Tutkulu		50	Esnek	
24	Yenilikçi		51	Girişken	
25	Dengeli		52	Sevilen	
26	Meraklı		53	Huzursuz	
27	Pratik		54	Çekingen	

EK:3 Yaratıcılık Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Puan Değerleri

Madde No	CEVAP SEÇENEKLERİ		
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	0	1	2
2	0	1	2
3	4	1	0
4	-2	0	3
5	2	1	0
6	-1	0	3
7	3	0	-1
8	0	1	2
9	3	0	-1
10	1	0	3
11	4	1	0
12	3	0	-1
13	2	1	0
14	4	0	-2
15	-1	0	2
16	2	1	0
17	0	1	2
18	3	0	-1
19	0	1	2
20	0	1	2
21	0	1	2
22	3	0	1
23	0	1	2
24	-1	0	2
25	0	1	3
26	-1	0	2
27	2	1	0
28	2	0	-1
29	0	1	2
30	-2	0	3
31	0	1	2
32	0	1	2
33	3	0	-1
34	-1	0	2
35	0	1	2
36	1	2	3
37	2	1	0
38	0	2	2
39	-1	0	2

EK:4 Yaratıcılık Ölçeği (Ne Kadar Yaratıcısınız?) Kullanım İzin Belgesi

Gmail - Fwd: Ne Kadar Yaratıcısınız?

Yasin yıldız <ritmisst@gmail.com>

Fwd: Ne Kadar Yaratıcısınız?

2 ileti

Bulent Aksoy <baksoy28@gmail.com>

10 Kasım 2017 17:44

Alıcı: Yasin yıldız <ritmisst@gmail.com>

Sayın Yıldız;

Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçek ve puanlaması ektedir. İyi çalışmalar dilerim.

--

Doç.Dr. Bülent AKSOY

Gazi Üniversitesi

Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Assoc. Prof. Bulent AKSOY

Gazi University

Faculty of Education

Department of Social Studies Education

--

Doç.Dr. Bülent AKSOY

Gazi Üniversitesi

Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Assoc. Prof. Bulent AKSOY

Gazi University

Faculty of Education

Department of Social Studies Education

Ne kadar yaratıcısınız.docx

20K